

PAUS • SID 16

ERFARENHETER • SID 30

Får sin kick i ringen

Vissa brandorsaker återkommer

TJUGOFYRA⁷

En tidning utgiven av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

#05 FEBRUARI 2010

För en dollar om dagen jobbar haitierna med att rensa upp rasmassor från gatorna.

FOTO:MSB

Haitis väg tillbaka

Insatsstyrkan med MSB-personal hamnade i ett land som inte bara drabbats av ofattbar tragik. Organisation och ledning var också utslagen.

Livräddningsarbetet efter jordbävningen

i Haiti är över. Nu handlar det om att bygga upp landet igen. MSB har sju experter på plats som kartlägger behoven. Det kommer att resultera i svenska uppdrag i landet.

- Det är viktigt att vi agerar nu, att återupp-

byggnaden kommer igång parallellt med de humanitära insatserna, säger Lars Johansson, MSB.

Sidan 10

Vi fortsätter stödja Haiti

Nu har många reportageteam åkte hem från Haiti. Redan, en månad efter katastrofen, vänds blickarna åt andra håll i världen. När detta skrivs har en tågolycka i Belgien just inträffat, första rapporten tyder på över tjugo döda. Situationen i Afghanistan förvärras och två svenska soldater har dödats, samtidigt som situationen i Irak är allt annat än stabil.

De senaste veckorna har stora mängder tung snö lett till att tak rasat in runtom i olika delar av Sverige, och flera gånger har det varit mycket nära att ras orsakat allvarliga skador. Antalet omkomna i dödsbränder i början av året förefaller öka något och i fjol omkom 120 människor som en följd av brand enligt preliminära siffror, och tio gånger så många skadades.

Jag vill uppehålla mig vid dessa olika händelser, därför att de så tydligt visar både på det mångfacetterade uppdraget vi har, och pekar på viktiga dimensioner i vårt gemensamma ansvar för samhällsskydd och beredskap – nämligen att vara närvarande akut, att tänka förebyggande och på tidig återuppbyggnad, men också att utvärdera och lära av det som inträffar.

Sverige samarbetar med FN både i en akut inledande fas men framförallt i det långsiktiga viktiga återuppbyggnadsarbetet på Haiti. När tevekamerorna slocknat åker vi inte hem, vi finns kvar och fortsätter på plats i samarbete

LEDARE

Helena Lindberg
Generaldirektör,
MSB

När tevekamerorna slocknat åker vi inte hem

med FN:s organisationer. Sakkunniga på området talar om ett engagemang som måste bestå under mycket lång tid, tio-tjugo år, kanske längre. Vi kan bidra till återuppbyggnad som stärker samhället med bättre infrastruktur för dricksvattenförsörjning, avlopp, el, jordbävningssäkrade byggnader och uppbyggnad av lokal räddningstjänst för att bättre kunna hantera de återkommande naturkatastroferna i Haiti.

Motsvarande behov finns i Afghanistan, detta krigshärjade land har mycket liten motståndskraft mot naturkatastrofer. Det medför att fler liv skördas av naturkatastrofer än av krig, ett faktum få känner till. Och i alla katastrofer visar det sig efteråt att fler kvinnor än män omkommit och att barnen drabbas hårt.

Alla medarbetare som åker ut på uppdrag av MSB har fått utbildning i genusfrågor. Den handbok MSB har tagit fram för ändamålet skäms inte för sig och alla borde läsa den, "Gender equality handbook – practical advice for international assistance". Kvinnors och barns situation är aspekter som man alltid måste vara medveten om, oavsett om händelser har orsakats av konflikter, fattigdom eller naturolyckor. Det är djupt upprörande och fullkomligt oacceptabelt att se hjälparbetare eller FN-soldater utnyttja fattiga kvinnors och barns utsatthet för sexhandel, människohandel eller hopblandning av

egna privata behov med en fattig befolknings längtan efter ett rikare, friare liv. MSB:s uppförandekod inleds med orden: "Jag är medveten om att jag har en maktposition i förhållande till lokalbefolkningen, och jag utnyttjar inte min ställning på ett otillbörligt sätt." Den gäller alltid, överallt.

Snö och eld är andra farliga naturelement, och denna vinter har flera takrasolyckor inträffat. När detta skrivs har alla haft en lycklig utgång, men i ett par fall var det nära att människor kom till allvarlig skada.

På samma systematiska sätt som vi nu går igenom och söker bredda samarbetet för att få ned antalet omkomna i brand, kommer vi att följa utvecklingen när det gäller de inrättade taken.

Den vanligaste dödsbrandsolyckan har orsakats av sänggrökning. Det skulle kunna avhjälpas med att alla tar ett personligt ansvar för att inte röka i sängen givetvis, men själv-slocknande cigaretter skulle troligen rädda många liv årligen.

Det är troligt att många takras på motsvarande sätt kommer att visa sig ha orsakats av brister som fastighetsägaren kan påverka genom skötsel och underhåll. Men det kan också komma att visa sig att man behöver titta närmare på tekniska lösningar, regler och föreskrifter.

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart Leda-ren på sidan 2 är att betrakta som MSB:s officiella linje.

REDAKTIONEN

Gunno Ivansson
Journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 06
gunno.ivansson@msb.se

Per Larsson
Journalist
010-240 51 02
per.larsson@msb.se

Adress

Tjugofyra7, L 255,
651 81 Karlstad

E-post

redaktionen@tjugofyra7.se

Webb

www.tjugofyra7.se

Upplaga

40 000 exemplar

Tryck

V-TAB, Västerås. Tryckt på miljövänligt papper. Tryckdag detta nummer: 17 februari. Nästa tryckdag: 25 maj.

INNEHÅLL #05

4

18

20

22

NYHETER

Nationell plan för bättre brandskydd
Sidan 4

Kunderna nöjda med Rakel
Sidan 8

Biståndsbroar riskerar skadas
Sidan 22

INTERVJUN
Hon ledde MSB-bygge i Bagdad
Sidan 18

REPORTAGE
De styr MSB
Sidan 20

ERFARENHETER
Vissa brandorsaker återkommer
Sidan 30

MIN ÅSIKT
Ledning – tillbaka till grunderna
Sidan 33

Till katastrofen finns ingen tidtabell

➔ Varför ska det ta så fasligt lång tid att komma fram med hjälpen? Den kritiska frågan är återkommande när humanitärt stöd skickas någonstans, oavsett omständigheterna.

I samband med Tsunamin fanns det fog för kritik, men nästan alltid är fördröjningarna utom räckhåll för påverkan.

Att ta sig fram till katastrofområden och organisera arbetet på plats är ingen charterresa. Saker och ting tar tid. Det finns ingen tidtabell som talar om när man ska vara framme.

Haiti är det senaste exemplet.

MSBs insatsenhet var på tårna när lar-
met om jordbävning kom. När FN väl be-
stämde sig för att man ville ha hjälp gick

det fort att komma från Sverige.

Men därefter var det inte bara att glida in till Port-au-Prince.

Ena halvan av styrkan fastnade på Azorerna eftersom en pilot enligt arbetstidsreglerna skulle ha 17 timmars vilotid. Man undrade ju om inte hans arbetsgivare borde insett det innan start i Ungern, där planet hämtades, eftersom det var ganska angeläget att inte bara komma iväg utan även komma fram.

Vårt plan gick via Island och Kanada till Santo Domingo i Dominikanska republiken. När Boeing tog mark strax efter midnatt, tolv timmar efter att vi lämnat Sverige, meddelade piloten att amerikanska militärstyrkan, som styrde flygplatsen i Port-au-Prince, hittat en lucka för landning om 45 minuter. Flygtiden var 30 minuter.

Men dragfordonet som skulle backa ut planet dröjde för länge, och vi blev kvar i Santo Domingo. I ett dygn.

Då sitter man och undrar hur snabbt vi hade fått landningstillstånd om vi ringt från USA. Maktlöshet. Men bättre än att bli irriterad är att ha tålamod och samtidigt vara på alerten.

Att välja landvägen in i Haiti var inget

alternativ, bara osäkrare eftersom det var kaotiskt vid gränsen.

Vi landade till slut i Port-au-Prince. Vår plötsliga närvaro var inte haitiska myndigheter medvetna om. Den ende som mötte var en amerikansk militär på fyrhjuling.

Det förklarar måhända varför det inte var så lätt att få lokal hjälp att få tag i fordon för att transportera styrkans utrustning. Många vägar var trasiga, men de fungerade trots allt bättre än Haitis för många att organisera transporter på dem.

De nordiska länderna och Estland hade inom en vecka över 200 ton som skulle fraktas från flygplatsen. Fler länder och hjälporganisationer hade samma behov. I en situation när alla är på plats för att hjälpa, vill alla hjälpa till snabbast och det blir konkurrens om resurserna. Och flygplatsen i Port-au-Prince var inte som Frankfurts direkt.

Läste ett uttalande av Per Byman, chef för Sidas humanitära arbete. Han sa:

– Det här har varit den mest svårarbetade katastrofen någonsin. Som att försörja halva Sveriges befolkning från Svegs flygplats.

Så kan det också uttryckas.

5

FRÅGOR TILL...

Kjell Larsson, 61, som efter nästan 11 år lämnar jobbet som chef för internationella enheten för en annan tjänst inom MSB.

1 Varför slutar du?

– Jag har bett att få sluta som chef. Det är inte lika roligt längre. Det är för mycket administration; för mycket internt fokus och jag vill sluta innan jag blir en grinig chef.

2 När började du?

– Den 1 juli 1986, samma dag som Räddningsverket bildades. Då som sötningsexpert. 1999 blev jag chef för insatsverksamheten. Vi började med tio anställda och budget på 25 miljoner. Lite stolt är jag över att vi i dag är bortåt 100 med en budget på 250-300 miljoner.

3 Vad ska du göra nu?

– Jag har fått ett antal uppdrag av generaldirektören. Jag har bland annat några förtroendeuppdrag inom FN. Det mesta har koppling till det internationella, men jag har valt uppdrag som inte är så operativa. Jag har väckts klockan tre på morgnarna tillräckligt många gånger.

4 Vad minns du särskilt från din tid som chef för insatsenheten?

– För min personliga del kommer jag väl inte undan tsunamin och utfrågningen i riksdagen. Både jag och Räddningsverket fick väldigt mycket beröm. Ett annat minne är första utlandsinsatsen när vi åkte till Armenien.

5 Vad kommer du att sakna?

– Jag vet inte om jag kommer att sakna något. Jag har haft roligt på jobbet och tänker ha det ett par år till. Jag ska göra nya saker som jag ser fram emot.

PANELEN

Tjugofyra7 har ställt tre aktuella frågor till tre personer anställda vid MSB.

Nils Svartz
överdirektör

Anita Gahlin
skolchef

Bo Johansson
projektledare räddningstjänst

Vilken är bästa åtgärden för att minska antalet döda i bränder?

– Problemet är väl att vi inte vet ordentligt. Det här är en fråga vi måste jobba med på myndigheten. Jag är inte experten på området och gissar gör jag inte. Men frågan har förts upp på agendan.

– Ökade kunskaper hos individerna.

"Brandvarnare"

– Det är utan tvekan fungerande brandvarnare och att man klarar att släcka när den har varnat.

Är det realistiskt att räddningstjänsten blir jämställd?

– Ja, men inte under 2010 eftersom mansdominansen är så stor. Siffrorna visar små förbättringar, men det kommer att ta tid. Och varför skulle det inte gå, polisen är på god väg.

"Självklart"

– Självklart är det realistiskt. En fråga om vilja. Det är olikheterna som blir vår styrka.

– Tveksamt om det finns så många kvinnor som är intresserade att det blir jämställd sett till numerären. Det vi ska göra är att skapa förutsättningar för kvinnor i yrket, vilket exempelvis kan ske med metod- och teknikutveckling.

MSB har en mängd uppgifter, vilken är den viktigaste i år?

"Samverkan"

– En generell uppgift är att den externa och interna samverkan måste bli ännu bättre.

– Många frågor bidrar tillsammans till det som skapar samhällsskydd och beredskap. Jag kan inte säga att den ena frågan är viktigare än den andra.

– Andvända hela Sverige när det gäller olika utvecklingsprojekt inom räddningstjänst, inte som i dag ett fåtal kommuner.

NYTT OM NAMN

■ **Jennie Werner**, brandingenjör, har lämnat räddningstjänsten Storgöteborg och börjat på Bengt Dahlgren i Göteborg. Hon kommer närmast från Räddningstjänsten Storgöteborg.

■ **Johan Josefsson**, brandingenjör och tidigare stf räddningschef i Linköping, har börjat på Bengt Dahlgren i Linköping.

■ **Jeanette Öhman**, sprinkleringenjör, har börjat på Bengt Dahlgren i Stockholm. Hon har tidigare jobbat för Eriksson Sprinklerkonsult AB.

■ **Stig Torell** slutar på MSB i Karlstad och börjar på räddningstjänsten Östra Skaraborg i Skövde där han ska jobba med olycksundersökning och insatsutvärdering.

RÄTTELSE

■ I förra numret skrev vi om Styrel, vars syfte är att elektriciteten kan styras dit den bäst behövs vid elbrist. I artikeln framgick att Styrel ska ersätta den effektreserv som finns i dag. Så är det inte. Effektreserven är en störningsreserv för normaldrift och inte en krisberedskapsåtgärd.

Idag är det staten som ansvarar för att det finns en effektreserv, men från 2011 kommer elbolagen successivt att få ta över ansvaret.

Efter dödsbränderna i Rinkeby och Staffanstorps i somras fick MSB regeringens uppdrag att stärka den enskildes brandskydd. Arbetet inleddes med en "brainstorm" i Stockholm tanter från räddningstjänsten. I den här gruppen gav Anna Henningson, Örebro, Patrik Perbeck, MSB, Cecilia Uneram, Västra Sörmland och Göran Schnell, Brandskydds-

Nationell strategi för bättre

STOCKHOLM · MSB ska ta fram en nationell strategi för att stärka brandskyddet och minska dödsbränderna. Arbetet inleddes med att hämta in synpunkter från landets räddningstjänster.

■ Efter dödsbränderna i Rinkeby och Staffanstorps i somras då sammanlagt tio barn och två vuxna omkom, fick MSB regeringens uppdrag att stärka den enskildes brandskydd.

I december bjöd MSB in representanter för en stor del av landets räddningstjänster till en "brainstorm" kring problemet.

Sverige är ofta en föregångare inom säkerhet, men inte när

det gäller dödsbränder. Sverige har 12,4 dödsfall i bränder per miljon invånare. Motsvarande siffror för USA är 10,9 och England har genom krafttag fått ner dödstaten till 6,8.

Diskussionerna fördes öppet och innehöll en hel del självkritik. Någon aktualiserade bostadstillsynen som togs bort på 1960-talet.

– Vi har fokuserat all vår kraft på operativ beredskap.

85 procent av kostnaderna inom räddningstjänsterna går till att hålla beredskap. Resten har vi satsat på tillsyn av farliga industrier, skolor, sjukhus, vårdhem osv. Där har vi ett ganska bra brandskydd i dag. Vi ska inte lämna detta, men utöka till att omfatta bostadssektorn, säger Per Widlundh, förbundsdirektör, Räddningstjänsten Syd.

Alla välkomnar förslaget från LSO-översynen om att MSB ska få föreskriva om krav på brandvarnare, men att det knappast löser alla problem. Jan Wisén, räddningschef i Storstockholm, påpekade att vid 60 procent av dödsbränder-

na fungerar brandvarnaren.

Kanske skjuter informationskampanjerna över målet när de riktar sig till den breda allmänheten.

– Är det en slump att 80-90 av Sveriges 4 436 000 bostäder drabbas av dödsbränder? Det tror ju inte jag, det är vissa grupper som återkommer. Vi måste ha förlåtande system, säger Jan Wisén, som inte tror att dödsbränderna kan informeras bort.

Arne Jonsson, räddningschef Södertörn, håller med.

– Det är viktigt att man fokuserar på problemet branden – inte konsekvenserna och information om hur man beter

sig när branden inträffat. Det här är en byggnadsteknisk fråga. När det börjar brinna är det reptilhjärnan som styr, du reagerar instinktivt och då menar jag att man ska ha förlåtande miljöer.

Per Widlundh anser att fungerande brandvarnare är centralt och att över 90 procent skulle ha fungerande brandvarnare stämmer inte. Undersökningar i tre olika bostadsområden i Malmö gav nedslående resultat. I område A fungerade 40 procent, i område B 60 och i område C fungerade bara 10 procent av brandvarnarna.

Det efterlystes också en vi-

med ett antal inbjudna representanter från föreningen sina förslag.

Arne Jonsson, räddningschef Södertörn, är en av dem som efterlyser en nollvision mot dödsbränder. Att ha en halvering som mål duger inte. – Eftersom det i dag dör omkring 130, vad vi då säger med en halvering är att det nästa år ska dö 65 i bränder.

Per Widlundh, förbundsdirigör Räddningstjänsten Syd, anser att fungerande brandvarnare i alla bostäder är centralt för att minska dödsbränderna.

Ska det vara dödsstraff att inte agera rätt? Jan Wisén, räddningschef Storstockholm tror mer på förlåtande system och riktade insatser.

FOTO: GUNNO IVANSSON

brandskydd

sion liknande Vägverkets nollvision. Medan Per Widlundh är nöjd med om man lyckas uppnå en halvering av dödsbränderna vill Arne Jonsson se en nollvision.

– Eftersom det i dag dör omkring 130, vad vi då säger med en halvering är att det nästa år ska dö 65 i bränder.

Åtgärder som diskuterades är automatiskt ventilerade trapphus, dörrstängare på dörrar till trapphus som är utrymningsväg, lagkrav på sprinkler i vissa bostäder och lagkrav på brandvarnare.

Mötet enades om vikten av att MSB tar på sig "ledartröjan".

– Vi kom längre än jag vågade hoppas. Jag tror MSBs nya strategi att möta oss i kommunerna är en förutsättning. När man kommer ut med en verktygslåda ska vi känna att vi har varit med och tagit fram den, säger Per Widlundh.

Även MSBs representanter var nöjda med mötet och förklarade sig beredda att ta på ledartröjan.

– I diskussionerna efterfrågades en vision och tydliga mål för att minska bostads- och dödsbränderna. Vi kan föreslå och motivera målen, men det behövs en politisk vilja att fastställa dem eftersom det kommer att kräva resurser för att

uppfylla målen, säger Katarina Rydberg, chef för enheten för den enskildes säkerhet.

Bland annat med stöd av det som kom fram vid mötet ska MSB 2 juni lägga fram ett utkast till nationell strategi för att stärka brandskyddet.

– Fram tills dess ska vi ha med flera aktörer, bland annat representanter för fastighetsägarna och sociala myndigheter, säger Patrik Perbeck, chef för enheten för brandskydd och brandfarlig vara.

GUNNO IVANSSON

MSB utreder lämpligt brandskydd i trygghetsbostäder

■ MSB har fått regeringens uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen och Boverket föreslå lämpligt brandskydd för trygghetsbostäder.

Trygghetsbostäder är ett förslag från en utredning om framtida boende för äldre som lades fram förra året.

I trygghetsbostäder ska äldre kunna bo kvar efter fyllda 70 år. Boverket ska ge investeringsstöd för att stimulera boendeformen som kan skapas genom nybyggnad eller ombyggnad av vanliga hyreslägenheter.

Enligt Boverket ska trygghetsbostäder vara planerade så att det är möjligt att bo kvar om man drabbas av en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för förflyttning. Exempel på lämpligt brandskydd för trygghetsbostäder är spivakt, sprinkler och automatiskt brandlarm.

– Det är i linje med vad vi framfört under många år. Förhoppningen från MSB är att berörda centrala myndigheter kommer överens om behovet av brandskydd för äldre. Ett stort framsteg är att Boverket nu anger vad som bör gälla, säger Patrik Perbeck, enhetschef MSB.

Uppdraget ska redovisas i oktober i år.

SNAM förs över till MSB

Svenska nationella ambulansflyget, SNAM, kommer att föras över från Transportstyrelsen till MSB, troligtvis vid årsskiftet 2010-2011.

Redan i ett tilläggsdirektiv till Transportstyrelseutredningen ansåg utredaren att SNAM borde ligga hos MSB.

Så blev det inte då men nu har arbetet med en överföring tagit fart.

– Skälet är att ambulansflyget passar in i MSBs insatsverksamhet, säger Göran Berg, enhetschef och ansvarig för SNAM på Transportstyrelsen.

Sedan årsskiftet arbetar Björn Dahlström, MSB, halvtid åt Transportstyrelsen.

– Detta för att få en smidig kompetensöverföring eftersom den som nu arbetar med frågan hos oss går i pension, säger Göran Berg.

MSB säger nej till Kemira-anläggning

■ Kemira i Helsingborg bör inte ges tillstånd att tillverka flytande svaveldioxid.

Det anser MSB i ett yttrande till Miljödomstolen i Växjö.

Sannolikheten för olycka är låg, men om den skulle inträffa kan konsekvenserna bli förödande.

MSB skriver att 1 000 meter anges som skyddsavstånd för oorganisk kemisk industri i Boverkets allmänna råd. I den miljökonsekvensbeskrivning som Kemira lämnat in anges att närmaste bostäder finns 300 meter från svavelsyrafabriken och 100 meter från företagets tomtgräns. Där anges också att byggnation av bostäder, kontor och restauranger planeras i Kemiras närområde.

– Den beskrivna bebyggelse- och planutvecklingen går således i motsatt riktning jämfört med intentionerna Seveso II-direktivet, vilket får anses som uppre-

väckande, säger Mikael Eriksson, MSB.

MSB tycker också att Kemiras egen förmåga att hantera allvarliga olyckor behöver höjas, ett bra samarbete med räddningstjänsten i Helsingborg är en nödvändig grund, men det räcker inte enligt MSB.

Östersjösamarbete kring skogsbränder

■ – MSB har startat ett projekt för samverkan kring skogsbrandfrågor i Östersjöregionen.

19-20 maj hålls ett gemensamt svenk-ryskt seminarium i Pskov med deltagande från Estland, Finland, Lettland, Litauen, Norge, Polen och Vitryssland.

Seminariets syfte är dels att utbyta kunskap och erfarenheter och dels att hitta ländernas samlade syn på prioriterade utvecklingsområden, för att sedan kunna arbeta vidare med en gemensam handlingsplan.

Det första stora kapacitetsutvecklingsprojektet i Pakistan blev en utmaning. Vid ett tillfälle blev projektet direkt motarbetat av byråkratin. Projektet får kritik i en kon-
sultrapport, men de sök- och räddningsstyrkor som utbildades har gjort flera insatser och fått beröm för sitt arbete.

”Våga avbryt en insats”

Att gå från akutinsatser till kapacitetuppbyggnad är en utmaning. Det visar utvärderingar av MSBs första stora kapacitetsutvecklingsprojekt i Pakistan.

■ Efter att tidigare ha skickat stora sök- och räddningsstyrkor till jordbävningsdrabbade länder satsar MSB nu mer på att bygga upp ländernas egen förmåga att hantera en katastrof i ett tidigt skede. Det första stora så kallade kapacitetsutvecklingsprojektet inleddes 2006-2007 i Pakistan.

Pakistan är hårt drabbat av jordbävningskatastrofer och projektets mål var att bygga upp en fungerande organisation med sök- och räddningsstyrkor. I arbetet ingick att utrusta och utbilda tre sök- och räddningsstyrkor med hundar, så kallade USAR-team, i städerna Lahore, Karachi och Islamabad. Det var ett interna-

tionellt samarbete och utöver Sverige deltog Storbritannien och Schweiz.

Redan från början blev det problem med den hierarkiska byråkratin och den nybildade katastrofmyndigheten, NDMA, uppfyllde inte sina åtaganden. Det som skulle varit skiftliga avtal stannade vid muntliga löften som senare rann ut i sanden. Projektet blev också vid ett tillfälle direkt motarbetat av NDMA, som stoppade utbildningen av sökstyrkan i Lahore. En fristående internationell konsult, Trevor Glass, har utvärderat projektet. Han ger projektet både ris och ros. Kritik riktar han bland annat mot brister i planering och förberedelser.

– Tidsplanen var för optimistisk. Projektet borde haft en person som jobbat med byråkratin och utvecklat den institutionella kapaciteten. Regeringen var inte logistiskt förbe-

redd att ta emot hjälpen, säger Trevor Glass.

Som förhållandena var borde det ifrågasatts om projektet skulle drivas vidare.

– Ni måste våga säga stopp om mottagaren inte uppfyller sina skyldigheter, omvärdera och ställa frågor om projektet ska fortsätta.

Utbildningen av de två sökstyrkorna fungerade mycket bra, men Trevor Glass tvivlar på att kapaciteten överlever på sikt. Kunskapen finns hos personerna, inte organisationen och städerna som ska ta över styrkorna har inte råd att upprätthålla dem.

– Vilket land som helst skulle ha problem att underhålla två tunga USAR-team. Hur kan vi förvänta oss att Pakistan ska klara det?

Men han anser att detta inte får överskugga allt det positiva med projektet, bland annat det internationella samarbetet.

– Vissa saker har aldrig gjorts förut. Det var ett enormt, monstruöst projekt, säger Trevor Glass.

Kjell Larsson, chef för MSBs insatsenhet, håller i stort med om kritiken.

– Vi föll i en klassisk grop, vem som ska äga projektet. Om man arbetar med en utveckling av landets egen förmåga ska vi tillhandahålla kompetens och utrustning, men det är inte vi som ska utföra jobbet, säger Kjell Larsson.

Pakistan hade inte kapacitet att äga projektet och MSB gjorde inte tillräckligt för att upptäcka det.

– Om vi hade kommit fram till det, borde vi avstått från att genomföra projektet. Om organisationen inte orkar vidmakthålla projektets resultat har det väldigt lite värde.

Kjell Larsson

I stället för att ställa krav på mottagaren tar MSB över uppgifter när det krisar.

– Det har vi diskuterat mycket internt. Vi har en typisk fixarmentalitet och den är vår stora tillgång vid humanitära akutinsatser. När det gäller att rädda liv väjer vi inte för ett problem utan då löser vi det även om det är någon annan som borde ha gjort det.

Kjell Larsson håller inte med om all kritik och anser att Pakistan har ganska hög teknisk standard och fullt kapabelt att underhålla utrustningen. MSB har också lärt av misstagen.

– Det var ett bra projekt, men vi gjorde några klassiska misstag. Framöver ska vi ska göra kvartals- eller halvårsuppföljningar med utvärdering för att redovisa vad vi gjort för att komma till rätta och bli bäst även på det här.

GUNNO IVANSSON

"Sverige kan bli snabbare"

KARLSTAD

Förtroendet för MSB är stort. Men svenska hjälpinsatser kan bli snabbare och mer flexibla.

Det anser representanter för FN och EU.

■ Det tar för lång tid från förfrågan om insats till det att Sida och MSB kommer till skott.

Det var ett av de tunga argumenten när representanter från FN-organ och EU på inbjudan från MSB lämnade synpunkter på den svenska myndighetens internationella arbete.

– Ni har er egen byråkrati med Sida. Om jag jämför med Kanada tar det dem bara en timme att komma till beslut, där behöver inte varje förfrågan diskuteras igenom. Sida borde kunna ge er pengapåse för akuta insatser och sedan utvärdera när året är slut. Då skulle ni bli snabbare, sa Julien Temple, Unicef, FNs barnfond.

Och fler höll med:

– Det måste gå snabbare och vore enklare om ni hade en egen summa att jobba med, sa

Kanada kan

"Ni har er egen byråkrati med Sida. Om jag jämför med Kanada tar det dem bara en timme att komma till beslut.

Julien Temple, Unicef.

Joanna Haener, UNHCR, FNs flyktingkommissariat.

– Vi skulle vilja se MSB som enda svenska kontakt, sa Susanne Roslund, EU.

Kjell Larsson, chef för MSBs insatsenhet, anser att det är en synpunkt att ta med sig.

– Det är genomförbart men det behövs en strategi för vår verksamhet som UD skulle ta fram, men det har inte blivit av än. Sida är en annan myndighet och i dag saknas riktlinjer för hur detta skulle fungera.

FN-representanterna framhöll att den svenska insatspersonalen alltid är proffsig, men

att man ibland kanske kunde vara mer ödmjuk inför andras rutiner.

– Ni är mer effektiva när ni jobbar självständigt. Det behöver inte betyda att andra är mer ineffektiva, men MSB har kanske svårt att vara effektivt när man ska samarbeta med andra, sa Server Caylan, UNHCR.

– Driv inte er egen policy för hårt, ni ska inte bygga ett nytt Sverige i Kongo, sa Jesper Lund, Ocha, FNs organ för katastrofbistånd.

Kjell Larsson protesterade inte.

– Det finns mycket i detta. Vi är ibland för angelägna att åstadkomma resultat och glömmer bort att inte vi ska lösa allt.

FN-representanterna ansåg bland annat också att MSB skämmer bort sin egen insatspersonal med för hög service och att det blivit krångligare att

Server Caylan

få tag i rätt person på MSB.

– Tidigare ringde jag Hans Martinsson på dagtid och Kjell Larsson på nätterna. Nu har jag tappat nätverket, har inte ens fått en telefonbok från MSB, sa Jesper Lund.

Vad som efterfrågas i samband med internationella insatser har med tiden ändrats, oftare är det experter som eftersöks. Men från FN underströks att MSB inte ska ändra sig för mycket utan ägna sig åt det man alltid varit bra på.

– Även i framtiden kommer det att behövs någon som kan dundra in med containrar i Irak. Glöm inte vad ni är, vad SRSA brukade vara, sa Silvia Bianchi, EU.

MSB är en av FN-organens viktigaste samarbetspartner. Exempelvis svarar man för 20 procent av WFPs, FNs livsmedelsprogram, sekonderingar och hos Unicef var MSB näst störst av 17 samarbetspartner förra året.

MSB har skapat ett eget utvärderingssystem som intresserade FN-representanterna,

men önskemålet om att på plats utvärdera den svenska personalens insats ansågs ogörlig, det blir hela insatsen som utvärderas.

Kjell Larsson poängterade att MSB vill visa resultat av sina insatser, samt att biståndsmister Gunilla Carlsson och Sida också tydligt markerat vikten av att alla som får använda biståndsmedel måste kunna redovisa vilken nytta man gör.

– Det är frågor som inte är lätta att svara på. Men hon vill veta hur många liv vi räddat i Afghanistan, hur många människor vi byggt skydd för i Somalia.

–Frågar regeringen er militär om den gör nytta på insats också? undrade Julien Temple. Det är inte rättvist att bara fokusera på om det humanitära arbetet är effektivt.

– De frågar mig och jag måste svara. Så enkelt är det. Skämmer de bort militären är det inte min fråga, svarade Kjell Larsson.

PER LARSSON

Militär tar över humanitära insatser

KARLSTAD

Världssamfundets humanitära arbete hotas och riskerar att allt oftare bli en militär uppgift.

■ Det anser Jesper Lund, samordningsansvarig på FN-organet för katastrofbistånd, OCHA.

– Det är brist på humanitär närvaro i krisområden, säger han.

I Afghanistan och Irak har internationell humanitär hjälp skrämts bort från vissa områden.

Hjälparbetarna är inte längre fredade, de har blivit måltavlor, konstaterar Jesper Lund.

– Stridande parter har förlorat respekten för FN, Röda korset och andra organ. I stället har hjälparbetarna blivit enkla mål som ger stor effekt. Skjutur du en amerikansk soldat i Bagdad har det ingen effekt, men skjutur du en hjälparbetare blir det reaktion.

Där hjälparbetare flytt fältet

Olika principer

"Militären har pengar och det finns en risk att den vill ta över. Vi måste ta tillbaka initiativet.

Jesper Lund, FN-organet Ocha.

har i stället militär tagit över det humanitära arbetet. Och det oroar Jesper Lund.

– Gör militären arbetet för sin egen skull eller för de som behöver hjälp. Och vet militären vem som behöver hjälp? Hur ser den på behoven och hur pratar den med kvinnor?

Jesper Lund ser det som att militären hittat en ny nisch när de som vanligtvis skött uppgiften inte vågar sig in i områden.

– Militären gör humanitära jobb i Irak och Afghanistan. Vi kommer att se det i Pakistan och kanske fler länder.

Jesper Lund oroas med an-

dra ord för vilket perspektiv det humanitära hjälparbetet kommer att ha i framtiden.

– Vi har humanitära principer, militären följer militära, politiska principer

Ser du en risk för FN:s framtid när det gäller humanitärt arbete?

– Det är en risk för FN, för MSB, för frivilligorganisationer; det är en risk för alla som jobbar humanitärt. Militären har pengar och det finns en risk att den vill ta över. Vi måste ta tillbaka initiativet.

– Faran är att vi förlorar våra experter, att våra resurser försvinner till militären. I Sverige från Sida till militären.

Kjell Larsson, chef för insatsenheten på MSB, är inte direkt orolig för svensk del.

– Jag upplever inte att militären tar över, i Afghanistan hade vi en bra fördelning. Men internationellt finns militär som agerar annorlunda. Det finns även privata arméer som tagit över inte bara militära uppdrag utan även humanitära frågor

Jesper Lund, samordningsansvarig på FN-organet för katastrofbistånd, OCHA, ser med oro på trenden att militären tar över humanitära insatser.

FOTO: PER LARSSON

och det har skapat frustration inom FN, säger Kjell Larsson.

Finns det en tydlig gränsdragning i Sverige över vad militären ska göra och vad den humanitära hjälpen ska göra?

– Jag har inte sett något do-

kument, men i praktiken fungerar det hyggligt väl. Vi får inte komma närmare vapnen, då är vår trovärdighet i fara. Däremot kan jag tycka att vi kunde samarbeta mer och närmare under planeringen för en insats.

PER LARSSON

Rakel tystar polisradion

■ Fler informatörer anställs för att serva media

KARLSKOGA

Rakel ger säkrare kommunikation.

Samtidigt tystnar polisradion på redaktioner.

Det har ökat informatörstjänsterna hos polisen.

■ Ett syfte med Rakel är att blåjusmyndigheterna inte ska kunna avlyssnas.

Det har skapat oro bland journalister, att man riskerar leva med godtycklig information från myndigheterna.

Främst gäller det polisen, den enda myndighet som snart använder Rakel fullt ut.

Men polisen anser att oron är obefogad.

Polisen i Västmanland har använt Rakel i drygt två år. Staffan Lindman, sambandsansvarig, anser inte det är någon skillnad på den information polisen gav tidigare och ger nu.

– Vi fick tidigt tydliga synpunkter från media om behov av information. Vi anställde två personer extra till larmcentralen som sköter ett informationssystem, vi har numera en fast informatör på dagtid. Är vi inte snabba nog att informera börjar telefonen ändå att ringa, sade han på ett medieseminarium i Karlskoga. Och tillade:

– Media vänjer sig vid Rakel. I Västerås tog det ett år.

Polisens uppfattning är att även med Rakel känner redaktionerna ofta till händelser, innan polisen hinner informera. Med mobiltelefon i varje ficka har tipsarna blivit fler.

Torbjörn Carlsson, informationschef vid polisen i Örebro, anser att man blivit allt bättre på att vara snabba med information. Men det har inte minskat belastningen med samtal

från journalister.

– Snarare har samtalen in ökat. Man ringer och vill att någon muntligen ska bekräfta den information vi lagt ut på internet, sade Carlsson.

Journalister i publiken framhöll att man trodde nog att informationen kom fram. Men hur snabbt? Tidsaspekten poängterades.

– Den får vi nog bortse från. Jag måste ta hänsyn till när vi har kvalitetssäkrad information. Vi har många falsklarm och kan inte lämna ut information som inte är säker, sade Carlsson.

Han konstaterade samtidigt

Staffan Lindman

att det polisen lämnar ut är avhängigt vilken inställning vakthavande befäl har.

– Alla har inte förståelse för vikten av ert arbete. En del tycker ni stör mer än ni gör nytta. Vi måste förstås påverka vakthavande om att det är viktigt att informera media.

Samtidigt som Carlsson var självkritisk gav han även lite ris till journalisterna.

– Det blir för mycket jakt på tid. Sedan webbredaktionerna dök upp på tidningarna har man börjat se mycket mer av ”enligt obekräftade uppgifter”. Man är vårdslösa ibland på webben och det antar jag beror på att man kan korrigera ett fel med ett knapptryck. Det är

Torbjörn Carlsson

skillnad om det står i tidningen. Men skadan kan vara skedd även på webben.

Samtidigt konstaterade han att polisen ofta har behov att snabbt få ut information, exempelvis vid trafikolyckor. Och traditionella medier är då bäst på vägen.

Det poängterade även Sten Renglin, presschef vid länsstyrelsen i Örebro. Nerikes Allehandas hemsida (na.se) hade besöksstopp när man i höstas informerade närkingarna om influensan och vaccinering.

– Smittskyddsläkare i all ära, men i vår region har na.se stått för informationen. Krisinformation.se var inte i närheten av na.se när det gällde att nå ut med information till allmänheten, sa Renglin.

PER LARSSON

Majoritet av användarna nöjda med Rakel

■ Missnöje med samverkan och tackning inomhus

STOCKHOLM

Användarna är nöjda med Rakel. Enligt en kundundersökning som MSB låtit göra är 60 procent av användarna nöjda med Rakel. Missnöje finns med samverkan och tackning inomhus.

■ I början av februari bjöd MSB in till en Rakeldag för att fira utbyggnaden. Intresset var oväntat stort och dagen samlade 500 deltagare, dubbelt så många som förväntat.

– Rakel nu har 22 500 användare och målet är 50 000 om fem år. Regeringen har sagt att Rakel ska vara självfinansierat och för att det ska fungera krävs 50 000 användare, säger Leif Zetterberg, MSB.

Rakel har fått mycket negativ publicitet, men när kunderna tillfrågas är bilden en annan.

– Ju mer man vet om Rakel, ju bättre är Rakel. De befintli-

ga kunderna talar inte om kostnader, de som står utanför pratar fortfarande en del om kostnader, men man väger mer mot att se nyttan med systemet, säger Stefan Kvarnerås, chef för Rakel-enheten på MSB.

Kundundersökningen visar att 60 procent av användarna är nöjda med Rakel som helhet. På några punkter finns fortfarande ett utbrett missnöje:

- Samverkansmöjligheter mellan organisationer och vid krishantering
- Tackning inomhus och hörbarhet
- Textmeddelanden, nödsamtal och statusmeddelanden

Även om många säger att det blivit mycket bättre jämfört med KBM-tiden får kundstödet fortfarande kritik. Servicetänkande har väsentligt förbättrats under 2009 men bara en tredjedel anser att MSB sätter kunden i centrum. Många

anser kommunerna får alldeles för liten uppmärksamhet och att MSB prioriterar de statliga myndigheterna. Intervjupersonerna förklarar det med att kompetensen på MSB är mycket låg när det gäller kommunal organisation och verksamhet.

Mycket av missnöjet härrör ur att tjänsterna positionering, taktiska nummer och dataöverföring inte levererats som utlovats. Numera finns de att beställa, dataöverföring släpptes samtidigt som Rakeldagen hölls.

Stefan Kvarnerås är mycket nöjd med första Rakeldagen.

– Vi har mött många nöjda användare som gett oss goda exempel. Viktigt för oss nu är att ge kommuner och landsting bättre stöd, det ska bli enklare att komma in i Rakel.

GUNNO IVANSSON

MSB förbättrar kundstödet

MSB har beslutat vidta en rad åtgärder för att stärka Rakel-verksamheten och förbättra kundstödet. Bland annat ska behovet av kundforum undersökas.

■ Åtgärderna beslutades efter en rapport från internrevisionen som pekade på ett antal brister i Rakel-verksamheten. Internrevisionen har granskat den interna styrningen och bedömt hur väl MSB lever upp till sitt uppdrag att införa, förvalta och utveckla Rakel.

I rapporten konstateras att utbyggnaden av Rakel är lyckad men att kundvården är eftersatt. Rekommendationen är att MSB snarast bör inrätta kundforum och göra kunderna mer delaktiga i utvecklingen av Rakel.

Av rapporten framgår också att MSB har lagt stora resurser på införandet och arbetat parallellt med utbyggnad, utveckling, marknadsföring och förvaltning. Det har gjort att man inte orkat ta itu med andra delar, bland annat den långsiktiga utvecklingen.

Följden blev kritik från kunderna och MSB tvingades ägna stora resurser åt prisdiskussioner, leveransproblem och den långsamma anslutningstakten.

Enligt internrevisionen har MSB inte tagit ett helhetsansvar för kundens behov av effektiv radiokommunikation i samhället. Om myndigheten marknadsfört en helhet och den ökning av samhällets effektivitet som Rakel innebär skulle det motiverat kunden att se nyttan med de kostnader som Rakel medför.

Samtidigt borde MSB varit tydligare med vilken servicenivå som gäller och vilka funktioner och tjänster som ska ingå samt hur den framtida utvecklingen ser ut.

Rapporten rekommenderar MSB att involvera kundorganisationerna. Det är viktigt att kunden känner sig delaktig i utvecklingen av Rakel och därför föreslås att MSB snarast etablerar formella kundforum.

GUNNO IVANSSON

Räddningstjänsten vinner i domstolarna

Räddningstjänsten driver sällan tillsynsärenden till domstol, men när de gör det vinner de oftast. Det visar den kartläggning av rättsfall om skäligt brandskydd som MSB gjort.

■ Det lades ner ett stort jobb på att hitta rättsfallen som är relativt få. Cirka 200 rättsfall har gått igenom. 90 av dessa nämns i rapporten varav ett 30-tal i sin helhet. Rättsfallen härstammar från slutet av 1960-talet och framåt.

– Förklaringen till de relativt få rättsfallen är att kommunerna sällan använder förelägganden i sin tillsynsverksamhet, men när de gör det delar domstolen ofta räddningstjänstens syn, säger Björn Johansson, MSB.

Rättsfallen är första delen i MSBs projekt att ta fram en tillsynshandbok och har publicerats på myndighetens hemsida.

I dokumentet redovisas rättsfallen med MSBs kom-

mentarer och slutsatser.

– Innan man läser rättsfallen bör man läsa inledningen som ger viktig vägledning om hur domarna ska tolkas. Sedan kan det användas som ett uppslagsverk.

Det ger ett bra stöd och Björn Johansson tror att kommunerna kan hitta godbitar för den egna tillsynsutövningen.

– Om man håller på med ett eget tillsynsärende kan man få vägledning från liknande fall och se hur domstolarna resonerat kring skäligt brandskydd och hur olika intressen vägs mot varandra.

Ofta handlar det om vårdanläggningar, hotell och samlingslokaler som avgjorts i olika instanser från länsrätter, kamrätter och regeringsrätten.

– Det jag slås av är att domstolarna inte alltid låter sig styras av grundprincipen att man inte kan ställa högre krav på brandskyddet än de som gällde när byggnaden uppfördes.

Samhällsintresset anses

Björn Johansson, MSB, tror att tillsynsför rättare kan hitta en hel del vägledning i den genomgång av rättsfall om skäligt brandskydd som MSB gjort.

FOTO: GUNNO IVANSSON

överordnat kostnader som drabbar den enskilde. Det är lite förvånande, säger Björn Johansson.

Det senast fallet som redovisas är ännu inte avgjort och gäller demensboendet Ekbacken i Sundbyberg. Det ligger i kam-

marrätten och väntar på att tas upp av regeringsrätten.

– Vi ska fortsätta bevaka principiellt viktiga domar och uppdatera dokumentet en gång per år.

GUNNO IVANSSON

Tillsynsstödet publiceras på webben

Ett första "kapitel" av MSBs tillsynsstöd har publicerats på hemsidan. Det bygger på en genomgång av rättsfall om tillsyn från slutet av 1980-talet och fram till nu.

■ MSB startade i höstas ett projekt för att ge kommunerna bättre stöd i tillsynsarbetet. Bakgrunden är ett antal återkommande frågor och myndigheten har känt att man behöver bli på att ge stöd, till exempel på frågan: vad är skäligt brandskydd?

Arbetet startade med egen kunskapsuppbyggnad där man kontaktat och besökt kommunerna för att kartlägga områden där kommunala tillsynsför rättare efterfrågar stöd.

– Tillsynshandboken är ett lite annorlunda projekt på så sätt att vi kommer att publicera material på hemsidan efterhand som vi blir klara. En anledning till att vi har valt att jobba så är möjligheten att få in synpunkter på vad vi skriver, säger projektledaren Magnus Nygren.

Projektet prioriterar två områden:

1) Skäligt brandskydd och arbetet inleddes med att kartlägga, gå igenom, kommentera och publicera rättsfall där länsstyrelser och domstolar prövat skäligt brandskydd

2) Kunskap om juridisk formalia vid tillsyn.

– Det kan handla om allt från "får man ta betalt för 2:4 tillsyn?" och hur ett föreläggande

utformas för att inte undanröjas på grund av enkla formaliafel till hur vårt rättsväsende fungerar vid ett överklagande.

Det blir nästa kapitel som publiceras.

Det finns relativt få rättsfall på området och en förklaring är att tillsynsför rättarna oftast nöjer sig med så kallade "mjukisprotokoll" som inte kan överklagas.

– Det innebär att vi får inte de rättsliga prövningar i som i slutändan ger vägledning om skäligt brandskydd. Den enskil-

Magnus Nygren

des rättssäkerhet blir också ersatt. Vi anser att kommunerna i större utsträckning än i dag bör använda förelägganden vid tillsyn, säger Magnus Nygren.

Någon gång under våren räknar han med att ytterligare ett eller två kapitel kan vara färdiga och finnas på MSBs hemsida.

Förutom stöd till kommunernas tillsynsför rättare ska resultatet kunna utgöra kursmaterial vid tillsynsutbildningar och stöd till länsstyrelserna.

Projektet avslutas i december och om det blir en tryckt bok är mer oklart.

GUNNO IVANSSON

Fotnot: Adressen är www.msb.se/tillsynsstod

Bildar centrum för IT-incidenter

För att hantera allvarliga IT-incidenter planerar MSB att inrätta ett nationellt samverkanscenter för informationssäkerhet.

■ Centret är ett i en rad förslag som myndigheten ger i sitt svar till regeringen om hur allvarliga IT-incidenter kan förebyggas och hanteras.

Bland annat ska det tas fram en nationell plan för hantering av incidenter.

– Det viktigaste är att skapa en struktur för att möta IT-hot och att området integreras i krishanteringssystemet. Att det kommer nära det förebyggande arbete vi gör på myndigheten och lägesbildsfunktionen samt att det finns möjligheter att utnyttja resurserna för risk- och sårbarhetsanalyser. Det är många delar i MSB som vi kan dra nytta av, säger Richard Oehme, chef på MSB för enheten för samhällets informationssäkerhet.

Svisa får ny webbplats

Sedan 1 februari gäller MSBs nya föreskrifter för statliga myndigheters informationssäkerhet. Samtidigt startas ny webbplats för att ge stöd.

■ De ersätter Vervas tidigare föreskrifter och innebär en skärpning på några punkter. Under remissrundan framfördes önskemål om större tydlighet vilket MSB tog till sig.

– De har blivit lite mer krävande, till exempel ställer vi uttryckligt krav på att ledningen löpande ska informera sig om arbetet och minst en gång per år följa upp och utvärdera informationssäkerhetsarbetet, säger Helena Andersson, MSB.

Dessutom öppnar Svisa-projektet 1 mars en ny webbplats, www.informationssakerhet.se.

– Vi ska fylla webbplatsen med information och stöd för det systematiska arbetet som föreskrifterna ställer krav på, säger Helena Andersson.

Att fungera där inget fun

PORT-AU-PRINCE. FN kallar katastrofen en av de värsta i organisationens historia. Fler än 200 000 dog i jordbävningen. Haiti lamslogs. Landet hade ingen som helst förmåga att ta emot den hjälp som välde in till landet.

■ Ute på plattan startar och lyfter airbussar och gigantiska transportplan från främst USA, Kanada och Brasilien. Folk evakueras, materiel flygs in. Det råder ett konstant, bedövande dån på Port-au-Prince flygplats.

Människor slussas på led av militär, hjälparbetare springer mellan och ibland under planen.

Det råder inte kaos, men behövs heller inte mycket för att det ska uppstå.

På gräsytan mellan start- och landningsbanan och terminalerna byggs berg av materiel, för tillfället fraktas mer dit än därifrån.

Det är tisdag morgon, en vecka efter jordbävningen. Efter bland annat ett dygns väntan i grannlandet Dominikanska republiken har insatsstyrkan nått Port-au-Prince och bott ute på asfalten, i tält förvisso, under natten. Det äts kall mat ur avkapade plastflaskor – brist på tallrikar – och alla vill vidare.

Vidare för att utföra den uppgift man är satt att göra, vidare för att packa upp sin egen väska på en permanent plats.

Men just nu finns ingen permanent plats. USA som tar stort utrymme på Haiti har lagt beslag på det område som IHP-styrkan (nordiska länderna och Estland) hade i tanke.

Senare på dagen har en ny plats hittats. Svenske styrkechefen Fredrik Zethelius står och stampar.

– Jag mötte en halvt loj logistiker från WFP och frågade om de hade lastbilar så vi kommer härifrån. De hade nada.

Men under eftermiddagen lastas åtminstone en containerbil och två mindre lastbilar, en hel del av det för hand. Framåt kvällen rullar bilarna. Det är mörkt innan hälften av personalen kommer i väg. FN vägrar först att köra, av säkerhetsskäl går transporter bara dagtid, men nu viker sig inte nordborna och det blir kvällsmat på Camp Charlie.

Fredrik Zethelius hade önskat han stått där tidigare.

– Vi skulle haft en förpatrull som banat väg. Avsikten var att tre av oss skulle åkt tidigare. Men någon högre upp bestämde att andra skulle med det planet. Nu är vi 44 personer på plats som tvingats avvakta i två dygn. Jag gillar det inte, det handlar också om säkerheten för vår egen personal.

– Dessutom har vi haft fem lastbilar med 50 ton utrustning stående någonstans, ingen vis-

ste var. Bara det kan ge magsår, säger Zethelius.

Men det gick bra, grejerna kom fram.

Totalt har 210 ton materiel skickats från norra halvklotet. Det ska avplan, lastas på bilar och transporteras till lägerplats för avlastning. Det är ingen liten apparat i ett land med icke fungerande väg- och logistiknät.

I jordbävningsdrabbade Port-au-Prince kan en enkel uppgift bli bestyr för en hel dag. Och tiden är svår att planera. Tar det ena dagen 20 minuter att resa mellan baslägret och flygplatsen kan det nästa dag ta över en timme.

Onsdag morgon är det dags att börja bygga det basläger som ska bli förläggning åt FN-personal. Schaktmaskiner markbereder för fullt, men mycket saknas: gaffeltruck för att lasta av materiel från lastbilar, diesel och vatten.

Inne på FN-kontoren vid flygplatsen handlar det om att nå fram med sina budskap.

– Ska vi hjälpa WFP måste ni hjälpa oss, framhärskar dansken Peter Kaas-Claesson.

Situationen kan tyckas märklig. Vi pratar om resurser som de flesta haitier inte ens drömmer om. Många har hela sin överlevnad ute på gatan, utan tält. Säng, kök och toalett i det fria. Det handlar om överlevnad från dag till dag.

I det korta perspektivet är det ingen tvekan om var hjälpen främst behövs. Men styrkans uppgift är att ge FN-personal drägliga förhållanden så att de kan utföra ett bättre hjälparbete.

– Vårt läger är avgörande för missionen. FN har ingen uthållighet alls, jag ser klara tecken på utbrändhet hos deras personal. WFP hjälper sig självt om de underlättar vårt jobb, men tyvärr är det brister i deras ledning, säger Zethelius.

Dagen därpå händer dock saker. Colombianiska soldater börjar vakta området. Det levereras vatten och bränsle, fyra fordon för persontransporter ställs till förfogande. IHP-styrkan blir plötsligt närmast självgående.

WFP har insett att man måste bort från närmast odrägliga förhållanden vid flygplatsen.

– Vi ska föda två miljoner människor varje dag, det är ett stort ansvar. Det jobb som görs här underlättar mycket för oss, säger WFPs verkställande direktör Josette Sheeran när hon besöker baslägret.

När gaffeltrucken gick sönder lastades lastbilarna av med handkraft. Låda för

Orolig
Fem lastbilar
med 50 ton ut-
rustning ståen-
de någonstans,
ingen visste
var. Bara det
kan ge magsår

Fredrik Zethelius, svensk styrkechef

Det sätts upp tält för förläggning, kontor, sjukvård, dusch och kök. Tre stora elverk har större kapacitet än lägret kräver, reservoar för att rena vatten hamnar på plats, tvättstugan är tills vidare utomhus.

Sex på morgonen kliver personalen upp. Snabb frukost. Sen pågår arbetet, förutom två timmars vila mitt på dagen när det är som varmast, fram till sju-åtta på kvällen. Ibland längre. Arbetshumöret är gott, samtidigt finns egentligen inte så mycket annat att göra än att jobba.

Måndag 25 januari, sjätte arbetsdagen i baslägret, är mycket på plats. Dock inte klart att checka in för FN. Men en vecka senare finns 225 FN-gäster i baslägret.

Fredrik Zethelius lämnade sitt uppdrag någ-

ngerar

låda med hundratals kilo utrustning.

FOTO: PER LARSSON

Lägret tar form, och svenske styrkechefen är nöjd.

FOTO: PER LARSSON

ra dagar innan den stora inflyttningen. Trots väntan och förseningar är han överlag nöjd med resultatet.

– Det är många detaljer man kan ha synpunkter på. Men vi måste också sätta det i sitt sammanhang, det är en stor naturkatastrof. Vi

Tacksam
– Vi ska föda två miljoner människor varje dag, det är ett stort ansvar. Det jobb som görs här underlättar mycket för oss.

Josette Sheeran, WFP.

lyckades med vår interna målsättning, att få med oss grejerna snabbt.

Samarbetet mellan IHP-länderna verkar fungera. Nordbor från olika länder och estländare har inget emot att arbeta tillsammans och det gick bättre efterhand. I början fanns diskussioner hur arbetet skulle utföras. Många hade synpunkter på prioriteringar, exempelvis att det tog för lång tid innan köket kom upp.

– Skälet är IHP. Jag hade heller inte valt den utformning av lägret som det blev, men det går inte att få allt som man själv vill. Och IHP-styrkan har många fördelar. Vi drar mycket erfarenheter av varandra, man får aha-upplevelser i detaljer, säger Zethelius.

PER LARSSON

Haiti

■ Haiti utgör en tredjedel av ön Hispaniola i Karibien, Centralamerika. Resten av ön utgörs av Dominikanska republiken.

■ Nio miljoner invånare på en yta ungefär lika stor som Dalarna. I huvudstaden Port-au-Prince med förorter bodde uppskattningsvis två-tre miljoner människor när jordskalvet inträffade.

■ Fattigaste landet i Amerika, före skalvet levde mer än hälften av invånarna på mindre än en USA-dollar per dag.

■ Självständigt 1804. Var länge diktatur. 2006 återgick landet till att styras lagligt. Sedan dess ledes det av president René Garcia Préval.

FAKTA

Jordbävningen

■ 212 000 personer uppges ha omkommit, 300 000 skadats och cirka en miljon människor blivit hemlösa. 132 människor har räddats ur rasmassorna.

■ Det är största antalet döda i naturkatastrof sedan Tsunamin då 228 000 omkom i framförallt Indonesien, Sri Lanka och Thailand

■ Skalvet i Haiti inträffade tisdag 12 januari, klockan 16.53 lokal tid, och uppmättes till 7,0 på magnitudskalan. Huvudskalvet inträffade på cirka en mils djup enligt US Geological Survey (USGS). Det har följts av flera kraftiga efterskalv

■ Epicentrum nära staden Léogane, cirka 25 kilometer väster om Port-au-Prince.

Källa: TT

Arbetsplats för FN-personal på flygplatsen och runtomkring tälten som var deras logi i väntan på bättre boende i baslägret.

FOTO: LARS JOHANSSON

FAKTA

Basläger för WFP

■ 16 januari gick första flygen med personal och utrustning till Haiti för att bygga ett basläger åt WFP, FNs livsmedelsprogram. 6-7 februari flyttade 200 FN-anställda in i lägret. Senare ytterligare 100.

■ IHP-länderna Danmark, Finland, Norge, Sverige och Estland byggde lägret. 46 personer fanns i första styrkan, varav 24 svenskar. När driften var igång minskades styrkan till 16 personer, varav fyra svenskar.

■ Totalt flögs 210 ton utrustning och materiel till Port-au-Prince.

■ Sida finansierar den svenska delen av insatsen, ca 25 miljoner kronor.

■ Avtalet med WFP är till 15 april, sannolikt förlängs det.

Sekonderad personal

■ Utöver bygget av basläger hade MSB tidigt en rad svenskar sekonderade till FN-organisationer och EU. Det innebär att personalen är anställda av MSB, men ingår i den organisation som begärt tjänsten.

■ Sekonderad personal jobbar bland annat inom samband, IT, el, kommunikation, logistik och sjukvård.

Ett land ska byggas upp

Sju svenska experter har skickats till Haiti.

Det handlar om återuppbyggnad, hjälpa till att få landet på fötter.

■ Lars Johansson och Magnus Hagelsteen, båda MSB, för tidigt till Port-au-Prince, för att etablera kontakt med lokala myndigheter och kartlägga behov.

Var är behoven störst, vilka insatser gör mest nytta? Frågor som ställdes, och på vilket vis MSB och Sverige kan göra mest nytta.

– Vi kan skicka experter omgående. Men är de redo här? Vi är tidigt ute och det finns ett behov att komma igång. Inriktningen är återuppbyggnad, den bör komma igång parallellt med hjälpinsatserna. Vi kan bidra både strategiskt och operativt, sa Lars Johansson på plats i den raserade huvudstaden.

För MSB finns några huvudspår för kommande insatser:

■ Hantera rasmassor som blockerar gator. De måste både röjas och fraktas bort.

■ Sanitetslösningar. Det planeras temporära läger för hemlösa med upp till 10 000 boende. Fungerar inte saniteten ökar risken för sjukdomar.

■ Avfallshantering från hushåll, hälso- och sjukvård med mera måste lösas.

Avfallshantering var inget föredöme tidigare och nu är den ett av de akuta problemen. Många som blev hemlösa bor ute på gatorna, dagsvärmen är hög och med brist på hygien och avlopp för det med sig stora sjukdomsrisiker.

Ett möte med Dinepa, Haitis statliga organisation för vatten- och sanitetsförsörjning, resulterade i att man blev överens om att skriva en gemensam förfrågan om insats.

Det har resulterat i att sju experter skickats för att kartlägga och granska behoven. Tre sanitetsexperter, två miljöexperter och två katastrofavfallsexperter.

Vilka behov pratar vi om?

– Vilken typ av avfall som behöver tas om hand, var den ska transporteras, hur den kan återvinnas, hur det fungerar just nu. Vi planerar både för kort- och långsiktiga åtgärder, säger Marielle Pettersson, projektledare i Karlstad.

Dinepa har koordineringsansvar i arbetet. Förutom MSB är också FNs utvecklingsorgan, barnfond och miljöprogram involverade.

Två månader är avsatta för MSBs experter i Haiti, men satsningar på tidig återuppbyggnad kan komma igång under den tiden.

– Ju längre rasmassor ligger, desto mer blandas de med annat avfall. Alltså bättre ju tidigare man kommer igång, säger Marielle Pettersson.

Rasmassor kan återvinnas som byggnadsmaterial. Men än så länge fraktas massorna mest bort och dumpas lite var som helst.

Lars Johansson besökte Haiti för att kartlägga behoven, vilka är närmast oändliga. Många av haitierna jobbade med att städa

MSB kan söka finansiering hos Sida för fortsatta insatser. Är projekten bra är utsikterna för finansiering goda.

Hur länge kan MSB förväntas delta i återuppbyggnadsarbete?

– Det beror på projektens omfattning. Vi kan prata om ett år eller kanske två.

Troligt för kommande insatser i återuppbyggnad är att MSB personellt bidrar med strategisk ledning och specialister, den större personalstyrkan rekryteras bland lokalanställda.

I det tidiga skedet har många haitier engagerats genom "cash for work". De får fem dollar

Återuppbyggnad bör komma igång parallellt med hjälpinsatser

Lars Johansson, MSB

om dagen för att hjälpa till att göra rent gator med handredskap. Vägarna måste bli fria så transporterna kommer igång. Inledningsvis har 10 000 människor engagerats, men det uppskattas att 220 000 människor ska städa undan efter jordbävningen.

Sida har sammanlagt 164,7 miljoner kronor beviljade eller avsatta för insatser i samband med jordbävningen på Haiti. Avsatta medel till MSB har utökats till drygt 50 miljoner, varav ungefär hälften hade förbrukats i mitten av februari. Inräknat de stöd som utgår direkt från utrikesdepartementet uppgår det svenska stödet för närvarande till totalt 212 miljoner kronor.

PER LARSSON

igen

Henni Boudjema i arbete med att bygga baslägret. FOTO: PER LARSSON

Kritik mot hur FN leds

Brister i organisation, brister i ledning.

Inte bara Haiti var i kaos under januari, det fanns även synpunkter på FN.

■ – Man lovar mycket, men lika mycket blir inte gjort. Många chefer och få "indianer", säger Henni Boudjema, IHP-koordinator.

Henni Boudjema jobbar till vardags på MSB i Karlstad. I Haiti är han hans uppgift att vara länk mellan IHP-styrkan och externa organisationer, främst då WFP (FNs livsmedelsprogram) som lägret byggs åt.

– Det handlar om att slåss om resurser så att vi blir effektiva i vårt arbete. När jag lärde mig vem jag skulle prata med gick arbetet smidigare.

Men Henni upplevde ändå att den stora FN-organisationen hade problem att organisera sig själv på plats.

– Och då blir det lätt problem. Alla tar en uppgift, även om man inte har befogenheter. Det är inte illa menat, men det blir klumpigt och oorganiserat.

Är det lätt att nå fram med önskemål?

– Det beror på om man har en maktssituation eller ej. Vi har bra förhandlingsläge eftersom WFP är angelägna om att komma till vårt läger, sa Boudjema innan lägret var färdigbyggt.

Från lokalbefolkningen har framförts kritik att FN-personal fjärrar sig från dem, man upplever ingen önskan om kontakt.

– En del har sin bild och arbe-

Organisationsproblem – Många chefer och få "indianer"

Henni Boudjema, IHP-koordinator

tar efter den, försöker inte anpassa sig till det land man befinner sig i.

Det är ingen generell bild, men Henni Boudjema anser att det finns två olika typer av hjälparbetare.

– Det finns de som vill göra karriär och de som vill hjälpa. På FN-kontoret inne på flygplatsen i Port-au-Prince har jag sett många bakom datorn när de borde varit på fältet och hjälpt de få personer som jobbar dygnet runt. Det handlar nog inte om att man inte vill göra något, snarare på att klara direktiv från ledningen saknas och då är det lätt att bli förvirrad och svårare veta var man ska börja arbeta.

Situationen i Haiti är extrem och problemen att organisera arbetet avspeglar sig på fler sätt: personalen slits snabbt ut.

– Jag har sett många tomma blickar under våra möten. Arbetsgivaren själv är sliten och ser inte att man bränner ut sin egen personal. När det är svårt att flyga in folk och bemanningen inte är så stor är det viktigt att ha en plan för avlösning. Det gäller alla organisationer, säger Henni Boudjema.

PER LARSSON

– IHP en unik konstellation

■ Peter Kass-Claesson från Danmark jobbar som koordinator och har varit engagerad i IHP under många år.

– Det är en unik konstellation. Organisationerna som medverkar lyder alla under departement i sina hemländer, samtidigt har vi en lös organisation som leds av vår ordförande Kjell Larsson. Det gör oss informella, Kjell kan kalla mig dygnet runt.

Vilken är fördelen att genomföra en insats genom IHP jämfört med egna landet?

– Med sju medlemsländer är det större chans att vi kan klara det som efterfrågas. Vi är kostnadseffektiva, har kunskap och kompetens. Och vi svarar på en förfrågan inom några timmar.

Holland har tidigare bara stött IHP ekonomiskt och politiskt. Nu har holländarna ett labb som kan användas under insats för att detektera farliga kemiska och radioaktiva ämnen (CBRN).

– De kan dekontaminera och samla in mätdata. Det är det senaste vi erbjuder.

Finns det någon nackdel med IHP?

– Den bygger mycket på personliga kontakter. När någon lämnar IHP kan det ta tid att etablera nya kontakter.

FAKTA/IHP

■ IHP, International Humanitarian Partnership bildades 1995 av tre statliga organisationer som jobbar humanitärt: Räddningsverket, Dema i Danmark och Storbritanniens departement för internationell utveckling. Syftet var att genom samarbete bli starkare i det humanitära hjälparbetet.

Sju länder representeras i dag i IHP: Danmark, Estland, Finland, Holland, Norge, Storbritannien och Sverige.

gator för fem dollar om dagen.

FOTO: MAGNUS HAGELSTEEN

Många som blivit hemlösa har allt sitt bohag på gatan.

FOTO: LARS JOHANSSON

Liv Almstedt, vattentekniker från Sverige, diskuterar vattenkvalité med tekniker från tyska Technische Hilfswerke.

FOTO: PER LARSSON

Mer vatten än nöden kräver

Vatten är en livsnödvändighet.

IHP-styrkan i Haiti har överkapacitet för att rena vatten.

■ – Moraliskt känns det lite konstigt att vi har sån kapacitet här och samtidigt vet att det är tokbrist ute i byarna, säger Jari Koivumaa, ställföreträdande chef för den svenska personalen.

Huvuduppgiften är att serva FN-personalen. Jari Koivumaa räknar behovet efter 60 liter vatten per person och dygn. Med 300 boende i lägret gör det 18 000 liter per dygn.

De två mindre reningsverken som används med klarar tillsammans 2 000 liter i timmen och levererar dricksvatten enligt svenska renlighetskrav.

– Reningsverken är så bra att de kan göra dricksvatten av vatten från Nilen.

Dessutom finns ett massreningsverk som klarar 6 000 liter i timmen.

Massreningsverket klarar som sämst FNs krav på godtagbart vatten, dock inte svenska krav.

– Men jag tror massreningsverket klarar att ge dricksvatten här. Det är ingångsvärdet som är viktigt och grundvatten-

tillgångarna verkar goda, säger vattenteknikern Liv Almstedt.

– Vi är överdimensionerade för lägret. Reningsverken kräver förstås underhåll, men de kan i princip gå dygnet runt, säger Koivumaa.

I lägret finns tre vattenreservoarer som totalt klarar 60 kubikmeter vatten, dessutom några plastbehållare, så kallade lungor, som kan transporteras och som klarar 5 kubikmeter vardera.

Samtidigt som lägret är självförsörjande fungerar inte det kommunala vattenledningsnätet i Port-au-Prince. Vatten-

bristen är ett av haitiernas stora problem..

– Jag vet att det inte är vårt uppdrag att förmedla vatten ut till byarna. Men finns möjligheten och det kan ske under kontrollerade former, då tycker jag vi ska göra det. Det skulle kännas mycket bättre, säger Jari Koivumaa.

Förutom det humanitära behovet ser Koivumaa ytterligare en fördel med att rena så mycket vatten som möjligt.

– Reningsverken är nya. Jag tycker vi ska köra dem för fullt så vi får en rejäl utvärdering av hur de fungerar.

PER LARSSON

– En sån organisation ni har

Ambassadör Sten Ask och Magnus Hagelsteen, MSB, i samspråk.

FOTO: PER LARSSON

– Det var den bästa genomgång jag fått, sa ambassadör Sten Ask.

■ Vi satt med honom på hotell Kinam i Petion-Ville. Ambassadören bjöd på frukost och ville veta allt om IHP-insatsen på Camp Charlie.

Han fick en gedigen genomgång. Lars Johansson och Magnus Hagelsteen, båda MSB, som är på plats för att kika på fler möjliga insatser redovisade dessutom sina tankar.

– Innan det humanitära biståndet passerat toppen måste man komma igång med återuppbyggnad, så inte intresset att bidra ekonomiskt hinner börja minska, sa Magnus Hagelsteen.

– Det var bra sagt, det ska jag använda i intervjuer, sa Ask. För vad händer här när strålkastarljuset släcks, kanske redan när OS börjar fungera derade han vidare.

Sten Ask är stationerad i Stockholm och ambassadör för tolv länder i Centralamerika. Ask kan sitt Haiti, visade engagemang och känslor. Han både lyssnade och pratade mycket. Det blev en intensiv timme i frukostmatsalen. Sten Ask jämförde fördörelsen i Haiti med när Katrina blåste över New Orleans för några år sedan.

– Det hände i världens starkaste ekonomi. Där är det ännu inte återuppbyggt. Hur ska det då gå här?

Men han såg också möjligheter.

– Haiti bör ta kontakt med FNs säkerhetsråd och FN bör ges mandat att mobilisera och genomföra återuppbyggnad.

– Vilken roll vill Sverige ha? Vad vill vi göra? Det ska jag ta med våra politiker.

Avslutningsvis sa Sten Ask:

– Det var en bra start på dagen att höra hur välgenomtänkt ert arbete är. En sån organisation ni har. Hör av er om ni behöver hjälp. Vi kommer att ställa upp.

AVLYSSNAT

– Det är många FN-anställda som frågar när de kan flytta hit. Jag tycker inte ni ska låta dem komma hit förrän allt är helt klart. De ska inte flytta från ett skitläger till ett annat. Det ska bli wow, inte hmm.

(Jess Torp, säkerhetsansvarig i IHP-styrkan)

– Värma vatten till vakuumtorcad mat: värdelöst. Vatten, sovplats och kök – så brukar prioriteringen vara. Vi har inte fått något motiv till varför vi inte börjat bygga köket än.

(Kocken Peter Reiman, och fler med honom, tyckte det tog för många dagar innan köksbygget prioriterades).

– Generellt sett är det vänliga

människor. Men det finns förstås vissa delar av Port-au-Prince som har hög brottslighet, och interner har kommit ur fängelser i samband med jordbävningen.

(Åse Lunde, säkerhetsansvarig i IHP-styrkan)

– Det här är nordiskt samarbete på hög nivå, det borde upplevas av flera.

(Knut Aas, norsk styrkeledare om IHP-samarbetet)

– Ni är kända för att vara de bästa och vi är glada att vi kunnat de säkra de bästa att bygga vårt läger. I dag har vi en toalett till 500 personer. Det ni gör betyder oerhört mycket för oss.

(WFPs verkställande direktör Josette Sheeran på besök i baslägret)

– Wow, en kudde, egna lakan. Det behövs inte så mycket för att bli nöjd, och man inser vilket överflöd vi lever i hemma.

(Lina Eklund, Karlstad)

Första natten i Haiti blev det sömn utomhus. Anna Malm och Lina Eklund har personlig utrustning som liggunderlag.

FOTO: PER LARSSON

Örjan Bergman har redan förlängt sitt kontrakt i Haiti. Sex veckor är för kort tid att göra ett rejält jobb, tycker han. Han gjorde sin första internationella insats i forna Jugoslavien för 18 år sedan. Humanitära insatser har sedan dess präglat hans liv. FOTO: PER LARSSON

– Kan inte tänka mig ett annat jobb

Krig och elände. Hjälp och tacksamhet.

Örjan Bergman, Årjäng, har sett det mesta.

– Jag kan inte tänka mig ett annat jobb, säger han.

■ Det började sommaren 1992, kriget i Jugoslavien. En kollega backade ur i sista stund och Örjan, som då jobbade på ambulansen i Karlstad, fick frågan om han kunde åka.

– Jag tvekade aldrig.

Han har aldrig ångrat sig heller. Utlandsuppdraget för Räddningsverket och sedermera MSB samt försvarsmakten har fört honom till Serbien, Bosnien, Kosovo, Israel, Pakistan, Sudan, Zimbabwe, Kongo och nu Haiti.

Men starten var tuff. Kriget pågick i det forna Jugoslavien. Undertecknad minns att han matade insatspersonalen med vitlök för att förebygga sjukdom. Det är ett kuriosaminne, Örjan Bergman gjorde mer än så.

Han var både sjukvårdare och chaufför. Den svenska styrkan körde mattransporter från

Belgrad in i Bosnien och levererade på flygplatsen i Sarajevo. Bilarna gick i konvoj, men bara en i varje bil. Krypskyttarna låg på höjderna och hade gott sikte ner mot stan.

– Man visste aldrig var de var. De sköt mot oss när vi var på väg från flygplatsen, träffade framdäcken men missade bakdäcken. Vi lyckades köra bilarna en bit upp i bergen och byta däck där. Första uppdraget var tufft, vi var de första civila som gick in i Gorazde och Srebrenica.

Insatserna i forna Jugoslavien, Örjan var där fyra gånger, är förknippat med många minnen.

– När vi kom in i vissa byar såg vi tomheten i ögonen på folk, men vi såg också glädjen när de fick se oss.

På vilken insats har du känt att du gjort mest nytta?

– I forna Jugoslavien, så mycket mat som vi pumpade ut. Men även på Västbanken gjorde vi mycket nytta med att köra ut mat.

I Israel jobbade Örjan Bergman sammanlagt två år, kon-

takter skapades och vänskapen består. Han håller igång mejlkontakter med palestinier, har blivit nerbjuden och närvarat på en familjehögtid.

– Jag tror faktiskt jag hittar bättre i Jerusalem än i Karlstad.

Två gånger har han åkt för försvarsmakten, senaste gången 2000 i Kosovo. De uppdragen lockar inte lika mycket.

– Det handlar om övervakning, vi hjälper inte folk. Här kan man också komma med egna förslag, det kan man inte hos militären.

För några år sedan sade han upp sig på landstinget i Karlstad. MSB har på senare tid varit enda arbetsgivaren. Örjan gillar livet, det är bra killar och tjejer att jobba med, enkelheten med att bo i tält och äta torrfoder är en del av hela grejen.

– Och vi träffar mycket lokalt folk, upplever deras tacksamhet. Man får se andra länder och kultur.

1992 kördes mat direkt ut till behövande, nu handlar det om

att bygga läger åt FNs personal. **Hur har uppdragen förändrats med åren?**

– Själva upplägget är alltid det samma, vi är självgående. Men uppdragen blir större och större, katastroferna också verkar det.

Hur ser du på Haiti-insatsen?

– Skulle hellre varit här tidigare, jag förstår ju behovet av sjukvårdshjälp. Tycker också vi i tidigare skede skulle skickat insatschef och logistiker. Då hade man kunnat upptäcka problem som sen kunde lösas från Sverige.

Men sex veckor, som första styrkan är kontrakterad för, tycker han är för kort tid för att komma igång. Förra året gjorde Örjan åtta månader som logistiker i Zimbabwe samt en kortare insats i Kongo. Han är inte hemma så ofta.

Vad försakar du?

– Jag har en fru som förstår mitt intresse och jag kommer fortsätta så länge jag får uppdrag.

PER LARSSON

■ Insatsen i Haiti är ett samarbete mellan Danmark, Estland, Finland, Norge och Sverige. Fem länder som tillsammans med Holland och Storbritannien ingår i IHP (International Humanitarian Partnership).

Hur ser du på IHP-samarbetet?

Linda Brorson, Danmark

– Har varit på utlandsuppdrag förut och är förvånad att det fungerar så bra. Alla är öppna, trevliga och söker kontakt. Har inte märkt någon skillnad i hur vi jobbar, inga konfrontationer. Vi är EN grupp, det känns så.

Tapio Siren, Finland

– Mycket bra. Jag älskar att vara här och det är en bra känsla i gruppen. Har utbildat mig under två år i Finland, nu är jag på min första mission och man lär sig hela tiden.

Avo Kiik, Estland

– Jag har varit med både danskar och svenskar på uppdrag tidigare. För oss är det här samarbetet mycket bra. Vi har inte resurser att göra det själva, dessutom har vi bara 20 års erfarenhet.

Arne Haugbjörg, Norge

– Jag tror det är bra, men vi är inte samkörda. Ibland känns det lite som att vi håller på våra positioner, det finns något under ytan. Men det är egentligen inget allvarligt, vi har bara lite olika sätt att utföra arbetet. För vi arbetar trots allt bra tillsammans och det blir bättre ju mer tiden går.

Åse Lunde, Sverige

– I stort sett tycker jag det är jättepositivt att man blandar personal från flera länder. Kunderna, FN, är ju blandade. Samarbetet kräver träning, men jag imponeras av hur snabbt läget kommit upp. Det känns att alla här har en stor portion vilja att få det i hamn, vilket gör att samarbetet går bra. Samordning i sig kan ta längre tid, rollerna är inte så satta. På det ska vi sen matcha FN också.

I höstas blev Caroline Ek första svenska att ta världsmästartiteln i kickboxningens största organisation. Nu lockas brandmannen i Eskilstuna av K1.

FOTO: PER LARSSON

Får sin kick i ringen

VÄSTERÅS

Kvällspressen har kallat henne **verklighetens Lisbeth Salander**.

Motståndare har gråtit när de fått henne på sin lott.

– Att slåss en mot en, det är den ultimata utmaningen, säger Caroline Ek.

■ I höstas sänkte hon regerande proffsmästaren Joana Rodrigues i fjärde ronden. Efter tredje räkningen bröt domaren matchen.

Caroline, 25 år och till vardags brandman i Eskilstuna, gjorde vad ingen svensk tidigare lyckats med; ta världsmästartiteln i kickboxningens största organisation, Wako Pro.

– Nu är jag sugen på att prova K1 där det arrangeras fler galor och det finns

mer pengar att göra, säger hon.

Caroline har sju SM-guld men tog sin första riktigt tunga titel när hon vann EM-guld hösten 2008. Det var dock segern i titelmatchen mot Rodrigues i Oslo som gav eko. Därmed segrade hon upp som favorit i amatör-VM, gick till final men förlorade på poäng mot en ryska. Caroline varnades för att hon sparkade under bältet, och det fällde avgörande.

– Om jag varit i samma form som i Oslo hade jag vunnit även i VM, men jag dök i motivation efter titelmatchen.

Bakom Carolines framgångar ligger hårt arbete, precis som för alla andra idrottare i världstopp. Hon har hållit på i tio år, tränar ett-två pass om dagen sex dagar i veckan. Tre månader innan tävling trappar hon upp till konsekvent två

pass om dagen och med tuffare träning.

Det räcker att se Caroline gå mot sandsäcken någon minut för att ana intensiteten och kraften i den kropp som trots allt väger in under 68 kilo.

Och att begripa varför tårarna kommer hos motståndare när de fått veta vem som väntar i andra ringhörnan. Ett faktum som gav ett stort mentalt övertag och som Caroline kan skratta åt.

Hur ofta möter du åsikter om kickboxning?

– Min inställning är att de som är negativa har aldrig varit i en träningslokal. Visst är det en kick när man får in en träff, men det är ju ingen som vill skada någon.

I kickboxning får man slå och sparka över bältet. Nu lockas Caroline av K1 som kan sägas vara en blandning av

kickboxning, karate och kung fu.

– Jag var inbjuden till en gala på Johanneshov, men det stämde inte med VM-satsningen.

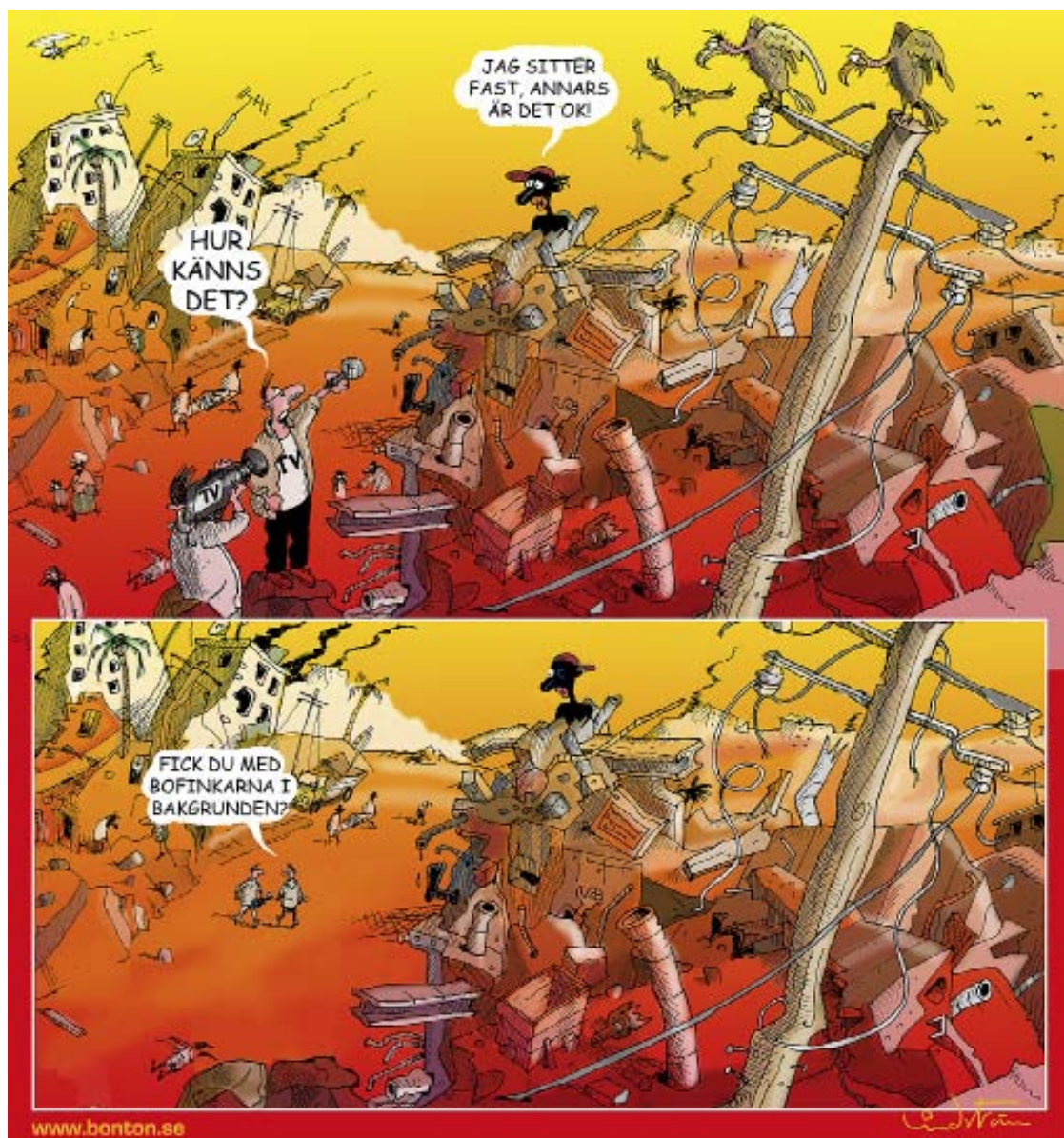
Revansch i VM om två år är ett mål. Samtidigt får Caroline Ek räkna med att bli utmanad om proffstiteln i Wako Pro, kanske av ryskan som vann amatör-VM.

– Det kan bli en titelmatch i vår. Hon är ensam i sin viktklass (-68 kilo) på hemmaplan och sparrar därför mot sambon Erik. På jobbet på brandstationen i Eskilstuna får hon träna på egen hand.

– Jag har delat ut tandskydd och försökt få med dem...

PER LARSSON

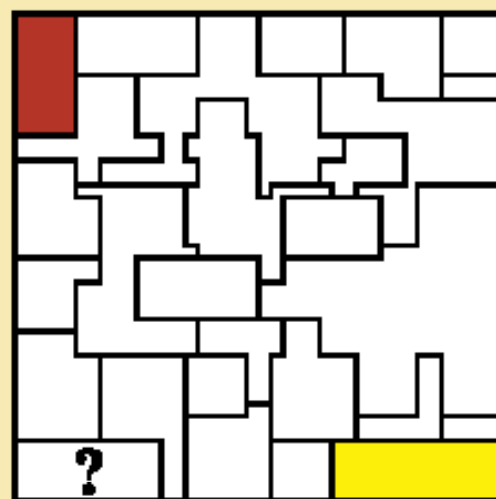
LINDSTRÖM

www.bonton.se

Utmaningen!

Målarens dilemma

Den stackars målaren har fått huvudbry. Han ska måla alla fälten i bilden men kan bara använda tre färger - RÖTT, GULT och BLÅTT. Problemet är att det inte får finnas två fält i samma färg bredvid varandra (de får inte ha en gemensam gräns).

Svar: gult

Nyutgivivet från MSB

Rapporter, broschyrer, läromedel med mera från MSB. Där inget pris anges är publikationen gratis. Se nästa utgivningarna:

Opinioner 2009

Statistik och analys om allmänhetens syn på samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar. Vad tycker svenska folket om dessa frågor. Boken är den senaste utgåvan av opinionsstudie som kommit ut årligen sedan 50-talet.
Best nr: MSB 0132-09.

Hantering av sekretess vid olycksundersökningar

En vägledning om offentlighet och sekretess i samband med olycksundersökningar.
Best nr: MSB 0120-09

Vägledning till ökad säkerhet i industriella kontrollsystem

Industriella kontrollsystem är en kritisk del i de system som försörjer samhället med el, vatten, bränsle med mera. Dokumentet syftar till att ge stöd och öka medvetenheten om behov av ökad säkerhet i systemen.
Best nr: MSB 0049-09.

Myndighetsgemensam plan för barnsäkerhet, 2010-2011

Skriften beskriver de tre områden som prioriterats i arbetet med barnsäkerhet. Områdena är: utveckla statistikunderlag, drunkning (0-6 år) och alkoholrelaterade skador och olyckor.
Best nr: MSB 0141-10.

Säkerhet i vardagen

Tips och råd på äldre dar. Beskriver risker för äldre och ger råd. Finns på en rad språk enl nedan
Svenska – **Best nr:** MSB 0021-09.
Arabiska – **Best nr:** MSB 0074-09.
Persiska – **Best nr:** MSB 0075-09.
Serbokroatiska – **Best nr:** MSB 0076-09.
Finska – **Best nr:** MSB 0077-09.
Engelska – **Best nr:** MSB 0077-09.
Sv handledning för studiecirkel – **Best nr:** MSB 0079-09.

Kommunens plan för räddningsinsatser vid Sevesoverksamheter

Information om vad kommunens plan kan innehålla.
Best nr: MSB 0136-09.

Att informera allmänheten om risker och skydd vid Sevesoverksamheter

Broschyr som beskriver kommuners och företags skyldigheter.
Best nr: MSB 0135-09.

Räddningsinsatser vid händelser med farliga ämnen

Broschyren presenterar utvecklingsprojekt, exempelvis förstärkningsresurser som ska stödja kommunal räddningstjänst, rekommendationer för samverkan och utbildningar.
Best nr: MSB 0118-09.
Engelsk version: **Best nr:** MSB 0111-09.

Att hantera naturolyckor

Broschyr som presenterar Nationell plattform, 18 myndigheter och organisationer som samverkar för att förebygga och hantera negativa konsekvenser av naturolyckor.
Best nr: MSB 0145-10.

Dealing with natural disasters

Engelsk version av ovan beskrivna broschyr.
Best nr: MSB 0146-10.

Brandfarlig vätskor i hem- och fritidsmiljö

Enklare skrift för den som vill veta mer om brandfarliga vätskor, hur de används och förvaras på säkert sätt.
Best nr: MSB 0129-09

Räddningstjänst i siffror 2008

Årsrapport med beskrivande statistik om svensk räddningstjänst utformning och insatser.
Best nr: MSB 0107-09

Gender equality handbook

På engelska. Handbok om jämställdhet, praktiska råd för personal på internationella insatser. Tidigare utgiven på svenska av Räddningsverket.
Best nr: MSB 0113-09.
Svensk utgåva: U30-675/08.

SÅ HÄR BESTÄLLER DU

Ange beställningsnummer samt din adress.

Fax: 010-240 56 05.

E-post: publikationsservice@msb.se

Postadress: MSB publikationsservice, L 124, 651 81 Karlstad.

Det går också att beställa, alternativt ladda ner, via hemsidan, www.msb.se

BAGDAD · I Bagdads Green Zone, bakom enorma betongmurar och oräkneliga sandsäckar, ledde Tarja Nord från Tumba under drygt ett halvår MSBs bygge av ett stort FN-kontor.

”The Pink Bulldozer”

■ Enbart att ta sig in i Bagdads Green Zone är ett äventyr. Och väl där undersöker soldater den vitmålade FN-landroverns underrede med speglar fastsatta på långa käppar, specialtränade hundar är ända uppe på motorhuven och sniffar efter bomber.

I denna miljö, bakom enorma betongmurar och oräkneliga sandsäckar, ledde Tarja Nord från Tumba under drygt ett halvår som projektledare för MSB bygget av ett stort FN-kontor.

Det som i maj 2009 såg ut som en ”mission impossible” stod klart i december. FN:s högste befattningshavare i Irak, Daniel Endres, uttryckte stor tacksamhet mot MSB, Sida och Sverige:

– Kontoret hjälper FN att ha en mycket starkare närvaro i Bagdad och ökar våra möjligheter att stötta det irakiska folket även utanför huvudstaden. Nästan en halv miljon människor har återvänt på mindre än två år och många är i desperat behov av hjälp med allt från mat till sjukvård och skolor.

Daniel Endres var också oerhört imponerad av MSB:s projektledare på plats i Bagdad, Tarja Nord:

– Att leda ett projekt som detta kräver ett antal kompetenser – organisationsförmåga, ledarskap, människokännedom och social kompetens. Tarja Nord kombinerar dessa kvalifikationer i en och samma person. Hon gör allt med vänlighet samtidigt som hon är bestämd, hon backar aldrig för hinder som dyker upp.

I samband med en middag i Bagdad i höstas kom en högt uppsatt FN-kvinna överraskande fram till Tarja Nord och sa:

”Du får folk att göra allt du vill, utan att hö-

ja rösten. Och du blir aldrig arg. Så mjuk i sättet, men ändå skarp. Du är som en Pink Bulldozer!”

Några andra i sällskapet lyssnade med stora öron och resterande tiden i Bagdad fick Tarja Nord av många heta ”The Pink Bulldozer”.

Hon skrattar åt minnet, men har heller inget emot smeknamnet. Tycker faktiskt att det stämmer rätt bra på hennes person och ledarstil:

– Ledare ska inte behöva gapa och skrika. Däremot är det viktigt att få med sig nyckelpersoner, i mitt fall exempelvis de byggnadstekniskt kunniga ingenjörer från olika länder som var i Irak för Unami.

– När jag kom hit var jag väldigt tydlig med vad jag kunde och inte kunde, jag lade alla kort på bordet, bland annat att jag inte hade någon byggbakgrund. Denna öppenhet ledde till att jag fick en massa stöd och att byggföretaget MSB skrev kontrakt med gjorde ett väldigt bra jobb.

Om sin nyckelroll som MSB:s projektledare på plats i Bagdad säger hon:

– Framför allt har jag känt mig som smörjmedlet för att få saker och ting att fungera. Samarbetet med chefen för det lokala byggföretaget gick över all förväntan. Han var inte direkt van vid att ha en kvinna som motpart, men vi kom bra överens.

I cirka 30 år arbetade Tarja Nord som lärare i Stockholm, på fritiden var hon bilkårist och fordonsinstruktör. 2007 fick hon via Bilkåren veta att Räddningsverket ville öka andelen kvinnor i utlandsinsatser, exempelvis fordonsinstruktörer, lastbilsförare och konvojle-

I 30 år arbetade Tarja Nord som lärare i Stockholm, på fritiden var hon bilkårist ett stort FN-kontor i Bagdad.

Ärlig
”När jag kom hit var jag väldigt tydlig med vad jag kunde och inte kunde, jag lade alla kort på bordet.”

Tarja Nord

dare. Tarja kände att det var dags att testa något nytt i livet.

– Från mitt frivilliga engagemang som bilkårist hade jag rätta grunderna. Fick sedan en kompletterande utbildning av Räddningsverket och när min familj gav klartecken dröjde det inte förrän jag var i Afrika på uppdrag, tre olika missioner från 2007 till mars 2009. Och i maj i fjol bar det iväg till Bagdad.

Under det dryga halvåret i Bagdad fick hon några få andhämtningspauser från det sällsynt udda livet i betonggettot. Det kunde bli en långhelg med maken Peter i Amman i Jordanien eller i Rom.

och fordonsinstruktör. 2007 kände Tarja att det var dags att testa något nytt i livet. Efter olika uppdrag för Räddningsverket i Afrika har hon under drygt ett halvår lett bygget av

FOTO: STIG DAHLÉN

Vecka efter vecka var ensamboende i den jätdebunkerliknande förläggningen Tamimi Tarja Nords verklighet. Enkelrum i en stålcontainer, under specialtak och gigantiska lager med sandsäckar.

En annan viktig faktor som fick henne att orka med den långa vistelsen i Bagdad var modern teknik.

– Internet på rummet skapade möjligheten att ha nära kontakt med mina tre barn, min man och min mor via mail eller tala direkt via Skype. Det betydde mycket, sa Tarja i projektets slutskede i mitten av december.

STIG DAHLÉN

KONTORET MSB BYGGT ÅT FN:

■ Det MSB-byggda kontoret uppfördes perioden maj-december 2009 i två våningar på totalt drygt 1 000 kvadrat, som nu delas av UNHCR (FN:s flyktingkommissariat), WHO (FN:s världshälsoorganisation) och Unicef (FN:s barnfond). I området där kontoret finns har också United Nations Assistance Mission for Iraq, Unami, sitt högkvarter.

Den mycket trångbudda FN-personalen har genom det svenskfinansierade bygget 35 tjänsterum, ett stort sammanträdesrum, några mindre mötesrum, tvättstuga, med mera.

På bottenvåningen finns även läkemedelsförråd samt en mindre infektionsklinik för Unami.

Projektet har kostat cirka 14 miljoner kronor och finansieringen kommer från Sida.

Slut på smekmånaden för MSB

STOCKHOLM · MSB har fått ett år på sig för att hitta sin roll, men nu är smekmånaden över.

– Vi har medvetet försökt hålla tillbaka med uppdrag för att ge myndigheten en chans att bildas. Men i det nya regleringsbrevet händer en hel del saker en del saker.

■ Det säger Ulrica Gradin, chef för enheten för samordning av samhällets krisberedskap (SSK) på Försvarsdepartementet. MSB lyder under SSK och det är SSK och som styr myndighetens verksamhet. Styrmedlen är flera.

– Vi har styrdokumentet där instruktionen för MSB bestämmer grunduppdraget och som är långsiktig. Sedan har vi regleringsbrevet som är det årliga dokumentet. Ett tredje viktigt styrmedel är budgeten – den anger trots allt vad MSB har för resurser.

Myndigheter som Räddningsverket och Krisberedskapsmyndigheten hade tidigare styrelser som har ersatts av ett insynsråd, något som man gjort generellt i statsförvaltningen.

– Insynsrådet ska vara ett stöd för generaldirektören. När vi tog fram förslag på vilka som ska sitta i insynsrådet hade vi dels förslag från MSB sedan tittade vi också på vilka myndigheter och personer vi tror kan bidra bäst i styrning och utveckling av myndigheten.

Utöver de nämnda styrdokumentet kan regeringen när som helst fatta beslut om att ge en myndighet ett uppdrag. MSB har fått ett antal sådana det första året. Men det sker också en daglig, mindre formell styrning.

– Förutom dokumenten är det myndighetsdialogen, de möten som sker hela tiden på olika nivåer. Den rings dagligen från våra handläggare åt båda hållen med frågor och undringar. Det kan vara just frågan: behöver vi ett regeringsbeslut för detta? Då har vi en diskussion och där sker en informell styrning som också är ett sätt att jobba.

Nu är det inte så att Ulrica Gradin och hen-

nes medarbetare direktstyr MSB.

SSK tar fram underlag för regeringsbeslut och det är själva beslutet som styr myndigheten.

– Förslagen till beslut tar vi oftast fram tillsammans med myndigheten. Vi har ju en dialog med MSB: vad har hänt under det gångna året; vad behöver man fokusera på kommande år?

SSK har två myndighetshandläggare som är avdelade på heltid särskilt för MSB.

– Vi försöker ha det så att man ska vara myndighetshandläggare i ett par år och inte byta för ofta. Samtidigt får man inte bli för mycket kompis heller. Vi har ett ömsesidigt beroende av varandra, men har också olika roller. Det är en balansgång. Vi ska kunna ha en ganska informell dialog och diskussion och samtidigt ha respekt för våra roller.

SSK är länken upp till regeringen. Förslagen från SSK måste stämmas av med den politiska ledningen.

MSB är också viktigt för SSK som inom Regeringskansliet har ett övergripande ansvar för samordningen av samhällets krisberedskap.

– Vi ska informera vår politiska ledning och behöver ofta information. När det hänt en stor olycka eller naturkatastrof i ett annat land är det viktigt att kunna få snabb information från MSB – det är ju myndigheten som har experterna.

På SSK är man nöjd med MSBs första år.

– Det har varit ett uppbyggnadsskede och det är rätt fantastiskt att det fungerat från dag

Ledningen på Försvardepartementets enhet för samordning av samhällets operativa delarna har rullat från början sedan är det klart att det tar tid

SSK och MSB
”Vi har ett ömsesidigt beroende av varandra, men har också olika roller. Det är en balansgång.”

Ulrica Gradin, SSK

ett. De operativa delarna har rullat från början sedan är det klart att det tar tid innan saker sätter sig, så lite återhållsamma har vi varit. Men det finns en hel del frågor kring krisberedskapssystemet där man kanske kan ta några steg, säger Michael Koch, biträdande enhetschef.

SSK ser fram emot resultat på flera områden. MSB fick ganska stora befogenheter, till exempel föreskriftsrätt när det gäller andra myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser

– Det är en ganska stor sak att föreskriva an-

krisberedskap, Ulrica Gradin och Michael Koch, är nöjd med MSBs första år. – Det har varit ett uppbyggnadsskede och det är rätt fantastiskt att det fungerat från dag ett. De innan saker sätter sig, så lite återhållsamma har vi varit, säger Michael Koch, biträdande enhetschef.

FOTO: ERIK MÅRTENSSON

dra myndigheter hur man ska göra. Vi vet att det jobbas med det och vi är spända och förväntansfulla på vad som kommer.

En annan uppgift som sipprar ner till MSB är att riksdagen beställt en redovisning av regeringen om samhällets förmåga att hantera olyckor, större händelser och katastrofer av olika slag.

I budgetpropositionen har det även ändrats inriktning på fördelningen av krisberedskapsanslaget. Målet är att få en mer flexibel användning av pengarna så att de inte binds upp

i långsiktiga åtaganden och att det ska vara tvärsektoriella satsningar.

– Det hänger samman med att få ansvarsprincipen att gälla fullt ut. Hittills har man kunnat få medel från anslaget för investeringar, men nu försöker regeringen styra det så att den som är ansvarig även finansierar. Och det blir en grannlaga uppgift för MSB att få andra myndigheter att ställa om i tanket, hur den här fördelningen av pengar ska se ut, säger Ulrica Gradin

– Om vi fortsätter ha ett system där man får pengar år efter år från det här anslaget, då är

ju egentligen MSB bara någon form av bank till slut som varje år skickar in pengar till samma konto. Då har vi tappat att det ska vara en motor och driva på arbetet. Det bör kanske mer handla om projekt som ska pågå något eller några år, sedan måste aktörerna klara sig utan de pengarna, säger Michael Koch.

GUNNO IVANSSON

**Kan mer
”Det finns
frågor kring
krisbered-
skapssystemet
där MSB kan-
ske kan ta
några steg.”**

Michael Koch, SSK

I MSBs förråd i Kristinehamn ligger drygt sex meter långa och två och halv ton tunga körbaneplattor staplade. Övriga brodelar ligger i containrar där de riskerar att skadas. De har redan kostat stora summor och broansvarige Anton Antonov hoppas att broarna snart ska komma till användning.

Beredskapsbroar väntar

KRISTINEHAMN

I MSBs förråd i Kristinehamn ligger åtta broar packade i containrar och klara för leverans.

Men det är en "bortglömd" biståndsresurs som nu kostar pengar att underhålla och lagra.

■ Med början 1999 levererade och byggde Räddningsverket broar i en rad utvecklingsländer som Angola, Afghanistan, Sri-Lanka och Moçambique.

– Den totala längden av alla levererade och byggda broar är nästan tre kilometer och det vågar jag säga är rekord i vår

bransch, säger Anton Antonov, MSB, ingenjör och ansvarig för broarna.

Det började i slutet av 1990-talet när Vägverket skulle skaffa nya broar för sina beredskapslager. Räddningsverket fick billigt ta över de gamla som skulle skrotas. Efter insatsen i Sri Lanka med början 2006 då det levererades och byggdes 15 broar var Vägverkets lager tomt. Det visade sig då att Banverket hade liknande broar, men eftersom de var avsedda för järnväg saknades körbanor.

– Att köpa nya broar skulle kosta 6-7 miljoner styck. Genom att komplettera Banver-

kets broar med körbaneplattor skulle en färdig bro kosta oss 2,5 miljoner kronor, säger Anton Antonov.

Räddningsverket beslöt ta emot materiel för tio tvåfiliga, 51 meter långa metallbroar och till en början färdigställa fem av dem. Sida finansierade med 13,7 miljoner kronor.

Visserligen var kostnaden bara en tredjedel jämfört med att köpa nya broar men projektet var komplicerat och tyvärr höll inte kostnadskalkylen. Byggboomen i Kina och Indien under projektiden gjorde att priserna på stål och tjäns-

ter inom stålindustrin rusade i höjden. Trots att Sida sköt till ytterligare 2,8 miljoner räckte pengarna bara till att färdigställa 3,5 av de planerade fem broarna.

Dessa plus fem broar av en annan mindre typ ligger nu klara för insats, men utan biståndsfinansiering förblir de en outnyttjad resurs. Ju snabbare de kommer till användning ju bättre. Stålkonstruktionerna trivs inte i de täta containrar-na eftersom det bildas kondens.

MSB bedömer att det fortsatt finns ett stort behov av att snabbt kunna erbjuda bro-

Marknadsföra

"Intresset är stort och behovet växer ute i världen, därför måste vi bli bättre på att marknadsföra vår brokapacitet."

Anton Antonov, MSB

ar som en del av tidig återuppbyggnad efter olyckor eller konflikter och att brokapaciteten ska upprätthållas på dagens nivå.

Att behov och intresse finns

Det är beresta körbanepeltor. Den polska tillverkaren kunde inte borra med tillräcklig precision vilket fick göras i Malmö. Därefter är de ytbehandlade i Gävle och nu lagrade i Kristinehamn.

Broarna är packade i containrar för att snabbt kunna skickas ut i världen. Men containrar är inte bra för långtidsförvaring, det bildas kondens och broarna riskerar att ta skada.

FOTO: GUNNO IVANSSON

på att byggas

märktes inte minst när mängden utländska ambassadörer och beskickningschefer besökte enheten i juni 2007.

Den vanligaste kommentaren var: Va, bygger ni broar? Har ni något informationsmaterial?

– Intresset är stort och behovet växer ute i världen, därför måste vi bli bättre på att marknadsföra vår brokapacitet. Jag har själv varit med och byggt broar och mött människors tacksamhet över att få en fast förbindelse, säger Anton Antonov.

På Sida har man inte glömt bort broarna, men är lite klu-

ven till broar som bistånd. Både broarna och transporterna är dyra. Åren 1999-2008 byggde Räddningsverket broar vid sex utlandsinsatser och med kompletteringen av de broar som nu finns i Kristinehamn har Sida hittills satsat nästan 128 miljoner kronor på broprojekt.

– I vissa fall har det varit centralt att bygga broar, till exempel i Angola. Är det så att det möjliggör för människor att återvända och få igång infrastrukturen efter en konflikt eller naturkatastrof – ja då kan det vara väl använda pengar, säger Per Byman, chef för humanitära systemet på Sida.

Förra våren var det aktuellt att bygga broar i Afghanistan men med hänsyn till säkerhetssläget och de långa transporterna ansågs det inte kostnadseffektivt.

– Vi har lagt ner mycket pengar på att göra dem användbara för bil- och persontrafik och gladast vore jag om vi kunde få ut de här broarna ganska snabbt utan att det blir längre transporter. Samtidigt ska vi inte skicka iväg broar om de inte behövs bara för att vi har broar.

GUNNO IVANSSON

VMA i mobilen varnar även utomlands

Vid en allvarlig händelse ska allmänheten kunna varnas via mobiltelefon, både här hemma och utomlands. Det föreslår MSB i en rapport till regeringen.

■ Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) går i dag ut via radio och tv och som komplement finns ett antal utomhussirener.

Efter tsunamin startade diskussioner om att på fler sätt kunna varna människor både i Sverige och utomlands. Flera utredningar har genomförts och i 2009 års regleringsbrev fick MSB i uppdrag att utveckla systemet Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) och titta på moderna kommunikationskanaler.

Huvudpunkterna i MSBs förslag till utveckling av VMA är:

- Inför CAP (Common alerting protocol) som en standard för förmedling av meddelanden
- Inför VMA via mobiltelefon genom att utnyttja tekniken Cell Broadcast (CB)
- VMA på Internet införs, främst via hemsida (RSS) och twitter
- SOS Alarm AB fortsätter agera som en förmedlare av VMA

Cell Broadcast är en teknik för massutskick av textmeddelanden till alla mobiler inom ett visst geografiskt område. Man bestämmer vilken eller vilka basstationer som meddelandet skall skickas över. Det kan vara allt mellan en cell (hundratalet meter) till hela landet.

Arbete med varning till allmänheten är på gång i många länder. I Europa har Holland kommit längst.

– I USA använder man en liknande teknik som kallas CMAS, Commercial Mobile Alert System, och som Australien och Sydafrika sagt att de ska ansluta sig till, berättar Lars Olsson, MSB.

Cell Broadcasting använder en egen kanal vilket innebär att varningsmeddelanden går fram även om nätet är överbelastat. Funktionen finns i alla

MSB föreslår att allmänheten ska kunna varnas om allvarliga händelser via mobilen

mobiler men är inte påslagen i Sverige.

– I USA har man tre olika nivåer där den högsta nivån alltid är aktiv och inte kan slås av. Hur många nivåer vi ska ha har inte diskuterat och vi ska titta närmare på Holland som inför systemet under det här året.

Ett viktigt meddelande som kommer via systemet har samma signal i alla mobiler, kan inte ändras och låter även om mobilen är inställd på tyst.

– Det blir lite som en bärbar siren och även om man inte har mobil själv kan man höra i en folksamling om det går ut ett varningsmeddelande, säger Lars Olsson.

Förhoppningen är att alla länder i Europa ska använda Cell Broadcasting och mobilvarningen har fått namnet EU-alert. Alla länder får ett eget namn och i Sverige kommer det att heta SE-alert. Motsvarande webbadresser har reserverats.

– En tanke är att det skickas med ett telefonnummer eller en länk till www.se-alert.se som kan besökas för att få mer information.

Det europeiska systemet kommer att vara kompatibelt med CMAS.

MSB föreslår att systemet införs gradvis för att vara fullt genomfört 2013.

Kostnaderna för införandet, tester, standarder och investeringar i Cell Broadcast-tekniken, beräknas kosta cirka 180 miljoner kronor. Den årliga kostnaden när systemet är infört uppskattas till 35 miljoner kronor.

GUNNO IVANSSON

Brister upptäcks enklare, räddningstjänsten har fått en måttstock för att kontrollera om förändringar leder till förbättringar, tycker ställföreträdande räddningschef Per Vikner.

FOTO: PER LARSSON

Sköter sig räddningstjänsten?

■ Politikerna i Mälardalen får svar varje månad

VÄSTERÅS

Sköter sig Mälardalens räddningstjänst?

Det får politikerna svar på varje månad.

– De får snabb återkoppling på om vi lever upp till satta mål, säger ställföreträdande räddningschef Per Vikner.

■ Det är de operativa insatserna som räddningstjänsten skaffat en metod för att kontrollera. Var man i tid, utfördes arbetet med den kvalitet som eftersträvas?

– Så fort vi har ett misslyckande ska det utredas och skickas till direktionen, säger Vikner.

I räddningstjänstförbundets handlingsprogram har politikerna formulerat övergripande mål för ett antal huvudområden. Det är brand, trafik, nöd-

ställd person, farligt ämne, stora olyckor, ledning och övrigt.

När målen var satta formulerades mer detaljerade krav, eller effektmål, inom respektive område. Därtill finns prestationsmål, interna krav på vad personalen ska klara.

Vid bränder har politikerna satt det övergripande målet att de ska hanteras så snabbt och effektivt att de inte medför allvarliga skador för tredje man.

De påföljande effektmålen togs fram av en arbetsgrupp där både tjänstemän och politiker medverkade. De säger bland annat:

■ En brand ska kunna begränsas till en brandcell i de fall släckinsats påbörjats innan branden spridit sig till fler brandceller.

■ Brandspridning till närliggande byggnad ska inte ske ef-

ter påbörjad släckinsats.

I prestationsmålen anges bland annat att samtliga styrkor i normalläget ska kunna utföra livräddande insats med rökdykare vid villa- eller lägenhetsbrand, kunna resa stege för utväändig livräddande insats i byggnad upp till fyra våningar över mark.

– Politikerna beslutade om effektmålen och när det var gjort kunde vi formulera prestationsmålen.

Efter varje insats kontrolleras om man lever upp till satta mål. Inre befäl intervjuar räddningsledaren, en blankett ska vara ifylld när sista fordon backar in i garaget efter avslutad insats.

– När blanketten visar en avvikelse i måluppfyllelsen ska det göras en utredning.

Gör den här kontrollen Mä-

lardalens räddningstjänst bättre?

– Vi kommer att upptäcka brister tydligare, det blir inte bara en känsla att något inte är bra. Nu har vi en måttstock för att kontrollera om gjorda förändringar leder till förbättring. Om en brist återkommer är det ett tecken på att utbildning eller annan åtgärd behövs.

– Jag tror också den gör det lättare att föra en saklig diskussion mellan personal och politiker. Det blir svårare att påstå något godtyckligt, nu har vi hela tiden svart på vitt, alla fakta är sparade.

Under en brand 2009 levde inte räddningstjänsten upp till målen. Utredningen visade att dåligt ansvar från den enskilde gjorde det svårt för räddningstjänsten att klara sitt mål. Vid några trafikolyckor har man

heller inte levt upp till målen, det har då gällt framkörnings-tider.

– Orsaken har bland annat varit att vi varit upptagna av andra larm. Om det sker ofta kan ju frågan vara om vi har rätt bemanning.

Ni klarade målen vid nästan samtliga larm. Är ni så bra eller borde politikerna ställa högre krav?

– Just 2009 var ett skonsamt år, vi hade färre bränder än normalt. Men visst kan man inför nästa handlingsprogram titta på om målen ska skärpas.

Vilka har bäst koll på måluppfyllelsen, politikerna eller brandmännen?

– Det har politikerna.

PER LARSSON

Fotnot: Intresserad av Mälardalens mål i sin helhet. De finns i handlingsprogrammet på förbundets hemsida, www.mbrf.se

Stadsgasnätet farlig verksamhet

Distribution av stadsgas är att beteckna som farlig verksamhet.

Det anser kammarrätten och upphävde en dom i länsrätten.

Stockholm Gas AB har i sin tur överklagat till regeringsrätten.

■ Länsstyrelsen i Stockholm beslutade, efter samråd med Stockholms brandförsvär, att Stockholms Gas ABs distribution av stadsgas var att betrakta som farligt verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor (kapitel 2, paragraf 4).

En konsekvens av det är att företaget ska ha egen bered-

skap med personal och egen- dom samt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa skador vid olycka.

Länsstyrelsens beslut överklagades och en oenig länsrätt upphävde beslutet. Länsstyrelsen överklagade till kammarrätten, fick rätt och därmed gäller åter länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen har angett som skäl att gasdistribution innebär en sådan fara för människor att det måste betecknas som farlig verksamhet.

Däremot anser man det orimligt att klassa den del av gasledningarna som abonnenterna ansvarar för som farlig verksamhet, eftersom det skul-

le vara en övermäktig uppgift.

Stockholm Gas anser att distributionen regleras av en mängd bestämmelser och regler för att verksamheten ska ske säkert och lutar sig mot MSBs (Räddningsverket vid den här tidpunkten) yttrande. MSB jämför bland annat gasnätet med transporter av farligt gods som kommunens grundberedskap för räddningstjänst ska klara, och anser att det även bör gälla stadsgasen.

Regeringsrätten har inte meddelat om den överklagan som gjorts beviljas prövningstillstånd.

PER LARSSON

Okunskap om stadsgas vid olycka

■ En brand i läckande stadsgas i ett flerfamiljshus har utretts som en del av ett Brandforskprojekt.

Omfattningen av branden blev relativt liten men utredningen ger upphov till ett stort antal förslag till åtgärder.

Läckaget inträffade när en lägenhetsinnehavare skulle ersätta sin gamla gasspis med en elektrisk spis. Han hade därför beställt urkoppling och pluggning ("slopning") av gastillförseln till sin bostad.

Arbetet utfördes av en hantverkare från en rörfirma. Då denne kapade röret med en tigersåg strömmade det ut gas som antändes.

Hantverkaren larmade räddningstjänsten men lät lågan brinna.

Tillsammans med hyresgästen lyckades han hindra att branden spred sig. Olyckligtvis

fick han en del smärre brännskador.

När räddningstjänstens personal anlände hade de till en början problem att hitta var avstängningsventilen för gasen var belägen. När de väl hittade den satt kranen fast och gick inte att rubba. Först när gasbolagets reparatör kom till platsen lyckades de stänga av gastillförseln och branden i lägenheten slocknade.

En forskargrupp vid Karlstads universitet bestående av Lars Harms-Ringdahl, Anders Bergqvist och Mattias Ström-gren har noga studerat den beskrivna gasolyckan.

Avsikten var att fånga upp möjliga förbättringar. Studien lämnar ett 70-tal förslag till åtgärder. En generell slutsats är att det finns ett stort förbättringsbehov inom områ-

det stadsgas i flerfamiljsfastigheter. Detta gäller inte minst räddningstjänstens agerande.

En kopia av hela studien kan beställas av mattias.stromgren@msb.se

Artikeln bygger på en rapport av brandingenjör Anders Palm, Storstockholms brandförsvär.

FAKTA

■ Stadsgas (lysgas) är ett gasformigt bränsle som främst består av kolväten. Till skillnad från naturgas är stadsgasen lättare än luft och stiger därför uppåt.

■ Vid början av 1900-talet fanns gasverk och omfattande ledningssystem i ett 40-tal svenska städer. Brandtillbud var vanliga, men brandpersonalen var rutinerad och visste vad som skulle göras.

■ I dag finns stadsgas bara kvar i vissa delar av Storstockholm och mycket av kunskapen har gått förlorad.

Brandsvaret en mötesplats på nätet

Ett yrkesforum på nätet.

Det har två brandmän i Stockholm startat.

■ – Vi vill ha en kunskapsbank där man kan få svar på sina frågor, säger Jonas Andersson.

Adressen är www.brandsvaret.se och för att få tillgång till sidan krävs en koppling till räddningstjänsten.

– Sidan är sluten. Vår idé är seriösa diskussioner för de som är insatta i ämnena.

Jonas Andersson, Storstockholm, och Magnus Carderos, Södertörn, började med arbetet 2007. De tyckte det hade va-

rit för vattentäta skott mellan räddningstjänster och hoppades få fart på kommunikationen.

Brandsvarets forum har brett anslag. Det finns kategorier för specifika ämnen som dörrforcering och ventilation, men också bredare områden som tillsyn och stabsorganisation. I en del ämnen har diskussionerna kommit igång, andra är fortfarande utan inlägg.

– Vi tillhandahåller en plattform för samverkan, sen blir den vad användarna gör den till, säger Jonas Andersson.

Brandsvaret har egna utrymmen för lediga jobba, utbildning, brandstationer och branschregister. Dessutom finns diskussionsgrupper för olika kategorier, exempelvis internationella insatser och nätverket för kvinnliga brandmän.

Hur många är anslutna till Brandsvaret?

– Vi har cirka 800 medlemmar i dagsläget men vi jobbar hårt för att kontakta alla räddningstjänster just nu för att informera om sidan.

Drunkning vanligaste dödsorsak bland förskolebarn

■ Drunkning är den vanligaste dödsorsaken för barn mellan ett och sex år.

Det visar en kartläggning som MSB gjort i samarbete med Karlstads universitet.

Under en tioårsperiod, 98-07, drunknade 106 barn i Sverige. Varje enskilt fall har granskats.

En tredjedel av drunkningarna inträffade vid badplatser. Hos ungdomar från 13 år och uppåt har alkohol varit en bidragande orsak i 40 procent av fallen.

Många dödsfall har skett inom 200-300 meter från det egna hemmet, men sällan på den egna tomten. 20 procent av de drunknade barnen var i förskoleålder och omkom i närliggande grunda dammar, trädgårdsdamm, pooler eller vattendrag.

Bland dödsfallen finns en överrepresentation av barn med rötter i mellanöstern.

– Det kan bero på att familjer från dessa länder har dålig simkunnighet och svaga kunskaper om säkerhet vid vatten, säger Jan Schyllander, MSB.

Notabelt är att inte enda barn drunknade i samband med båtford.

Syftet med studien var att finna bakomliggande orsaker som stöd för förebyggande åtgärder. MSB kommer att arbeta med att minska antalet drunkningsolyckor, ett av de prioriterade områdena är drunkningar bland förskolebarn.

Revinge modell för Thailand

■ MSB Revinge kan stå modell när Thailand bygger ett nationellt utbildningscentrum för sin räddningstjänst. I januari hade skolan besök av ledande personer från landets inrikesdepartement, polisen, och Bangkoks räddningstjänst. Revings rykte om att ha bra övningsanläggningar och kvalificerad utbildning var skäl till besöket.

Under två dagar tittade besökarna på övningsfältet och diskuterade utbildningsupplägg och servicekoncept kring utbildning.

– Vi fick väldigt bra respons på hur vi arbetar och inte minst vårt övningsfält. Nu planerar de att göra ytterligare ett besök, då med Bangkoks borgmästare i spetsen, säger Magnus Qvant, marknadsansvarig på Revinge.

Avsikten är att Thailands nationella utbildningscentra ska börja byggas i år. Även Bangkoks räddningstjänst planerar att bygga en skola och polisen vill utbilda 300 brandmän som ska skydda kungens palats och kungafamiljen.

Forskning om tryggt boende

■ Länsförsäkringar satsar i år 15 miljoner kronor på forskning inom området tryggt boende.

– Vi prioriterar områden som ökar säkerheten i ägandet och boendet, säger Tor-

björn Olsson, forskningschef på Länsförsäkringar. Genom att höja kunskapen om boendemiljö, val av bostadsort och samhällsbyggnad ökar också tryggheten.

Tidigare år har forskningspengar satsats på bland annat trafiksäkerhet, brottsbekämpning, och klimatfrågor.

Sista dag att ansöka om forskningsbidrag är 1 april.

Alvesta fick rätt efter fyra år

■ I oktober 2005 överklagade Alvesta kommun ett beslut från Räddningsverket och begärde ytterligare ersättning på 175 000 kronor i ersättning för räddningstjänstkostnader. Drygt fyra år senare fick kommunen pengarna.

2004 fick Alvesta kommun 2,1 miljoner av Räddningsverket i statlig ersättning för insatser vid en översvämning. Kommunen ansåg att utgifter på ytterligare 173 000 var kostnader för räddningstjänst och överklagade till länsrätten.

Länsrätten gav Alvesta kommun rätt. Räddningsverket överklagade till kammarrätten i Göteborg. 20 april 2007 avslog kammarrätten överklagandet. Räddningsverket överklagade då vidare till regeringsrätten. I november 2009 fattade regeringsrätten beslut om att prövningstillstånd inte beviljats, varför kammarrätts dom står fast och Alvesta kommun får ytterligare 175 000 kronor.

Från fiasko till succé för utskälld lärobok

En svindlande pedagogisk resa. Så beskriver Anna-Lena Göransson sitt forskningsprojekt om när ett skiftlag läste boken *Taktik, ledning och ledarskap*, Räddningsverkets kanske mest utskällda publikation.

MYNDIGHETSTEXTER

I fokus för undersökningen står samspelet mellan texter och läsare. Vad gör läsarna med myndighetens texter och vilka krav ställer de på texterna? Fungerar texterna och bidrar de till ett säkrare samhälle?

Anna-Lena Göransson har gjort läsarundersökningar och intervjuat brandmän och befäl på tio olika räddningstjänster.

Texterna hon utgick från var idéhandböcker från Räddningsverket, allmänna råd, en broschyr om transport av farligt gods, en praktiskt hållen lärobok som heter *Räddning vid trafikolycka*, och slutligen en mer teoretisk lärobok, *Taktik, ledning och ledarskap*.

Vid en räddningstjänst fick hon följa en befälsutbildning som använde just boken *Taktik, ledning och ledarskap* och det blev ett möte det slog gnistor omkring. Boken totalsågades och så här sade styrkeledaren:

"Alltså, den boken var så kass så vi hade stormöte om att vi inte ville ha boken. Och de hade ju

Värdelös bok

"Alltså, den boken var så kass så vi hade stormöte om att vi inte ville ha den. Vi kommer inte att ta med den om vi så får betalt."

Styrkeledare om boken *Taktik, ledning och ledarskap*

lurat oss, en del av killarna hade redan köpt den. Den här boken är bra, sa de på skolan, så några hade ju köpt den och kände sig jättelurade. Och vi andra sa, vi kommer aldrig att köpa den. Vi kommer inte att ta med den om vi så får betalt. Alltså, den var så värdelös."

– De studerande på den här befälsutbildningen hade fått i uppgift att läsa några kapitel på egen hand och det ledde tyvärr till att de avvisade texten helt och hållet, säger Anna-Lena Göransson.

Författarna hade medvetet valt att lägga boken på en hög abstraktionsnivå, att inte skriva en "Gör så här-bok" utan i stället visa på exempel att tänka och reflektera kring taktik och ledarskapsfrågor.

– Det är naturligtvis inget fel i det, men det blir svårt för läsare med andra förväntningar.

Här kunde det tagit slut, men

Anna-Lena Göransson och Per Ledin vid Örebro universitet har forskat om myndighetstexter ur ett brukarperspektiv.

FOTO: GUNNO IVANSSON

i stället blev det så att brandmännen bjöd in en av författarna för att få den förklarad. Och redan i inbjudan ställde de en viktig fråga som gnager i en brandmans huvud: Varför är det så många gulhjälmar på en olycksplats? Och vad gör de där?

När boken kom introducerade den ett nytt begreppssystem som illustrerades med de berömda "äggen". När författaren ritade, berättade och förklarade hamnade saker i ett nytt ljus.

– Genom sitt sätt att föreläsa, rita, fråga och svara på frågor demonstrerade han nytan med abstrakt och teoretiskt tänkande i praktiken. De abstrakta orden fylldes med grip-

bart innehåll och det blev tydligt att begreppen behövs för att förklara och förstå de problem boken tar upp.

Författaren ägnade fyra halvdagar åt boken tillsammans med brandmännen och redan första tillfället fick de svar på varför det fanns så många gulhjälmar (befäl) på en olycksplats.

– Här byggdes en bro mellan teori och praktik som visar att det är möjligt att omsätta teori till en lärande dialog. Det i sin tur främjade förståelsen av olika nivåer i en organisation och det tycker jag viktigt resultat i vår undersökning, säger Anna-Lena Göransson.

GUNNO IVANSSON

Skylla ifrån sig värst

Man kan inte vara beredd på allt, men man måste vara beredd att agera på ett sätt som bevarar trovärdigheten.

KRISKOMMUNIKATION

Det rådet till riskkommunikatörer ger professor Brigitte Mral som på MSBs uppdrag forskat om retorik och riskkommunikation.

– Skylla ifrån sig är det absolut värsta man kan göra – eller skylla på andra.

Hon har bland annat studerat presskonferenserna i samband med tsunamin och jämfört med Tyskland. I Sverige väckte regeringens agerande en storm av kritik medan ledningen i Tyskland hyllades för att den gjorde allting rätt.

Hon kom fram till att den tyska ledningen visade handlingskraft och engagemang. Man visade känslor utan överdrifter och förmedlade en känsla av att ha kontroll.

– En katastrof är inte tillfället för att hålla övertygande tal utan man stärker gemenskapen och ger framtidshopp. I Tyskland tryckte man särskilt på ett ord som är gemenskapsskapande – solidaritet, säger Brigitte Mral.

Mänskliga faktorn bakom olyckor

I upp till 90 procent av alla olycksutredningar anges den mänskliga faktorn vara orsaken till olyckan.

Men varken utredare eller forskare är nöjda med begreppet.

OLYCKSUTREDNINGAR

– Det är ett oanvändbart begrepp om man inte är väldigt specifik med vad man menar. Om det är någon som gjort fel kan man skriva var en mänsklig felhandling, det är mycket tydligare, säger Jonas Lundberg, vid Linköpings universitet, som tillsammans med Carl Rollenhagen gjort studien *Antaganden om olyckor och dess konsekvenser för utredningar och åtgärder*.

– Vid analyserna används ganska moderna metoder, särskilt inom vård och kärnkraft, säger Jonas Lundberg.

Lärande kräver tolerans

Lärande från kriser och olyckor kräver systematiska utvärderingar och tolerans för misstag.

ERFARENHETSÅTERFÖRING

– Man bör jobba för att skapa en säkerhetskultur och jag pläderar för en ansvarskultur där svårigheter ingår – för krishantering är svårt. Om man hänger ut enskilda efteråt undergrävs inlärningskulturen.

Det säger Eric Stern, professor och chef för Crismart, Nationellt centrum för krishante-

ringsstudier, på Försvarshögskolan.

På dåvarande Räddningsverkets uppdrag har han forskat om lärande från stora olyckor.

Och visst lär man sig av olyckor, men det är enormt ojämnt. Det är heller inte alltid man lär de rätta sakerna.

– Det som krävs är en systematik i utredningsmetodiken samt en vilja från ledning och politiker att verkligen genomföra förändringar. Oftast produceras en beredskap som är annorlunda, men det är inte

alls säkert att det är bättre.

I Sverige förbättrades mycket efter tsunamin, men det ligger en fara i att dra för stora växlar på en händelse.

– En risk är att när man drar lärdomar från ett fall snarare än från en stor uppsättning erfarenheter är att man övergeneraliserar. Det kan finnas andra sårbarheter i krishanteringssystemet som inte blev belysta av just tsunamin, säger Eric Stern.

Utlyser 45 mil till forskning

MSB utlyser cirka 45 miljoner kronor för forskningsprojekt inom myndighetens hela ansvarsområde samhällsskydd och beredskap. Pengarna ges till projekt som löper under tre år.

Bidragen kan uppgå till max tre miljoner kronor per år och beviljade projekt förväntas starta 1 januari 2011.

Ansökan görs elektroniskt och länk till ansökningsformuläret finns på www.msb.se under rubrikerna Om MSB/Forskning.

Sista ansökningsdag är 10 mars 2010.

Kommuner, landsting, länsstyrelser och myndigheter ska göra risk- och sårbarhetsanalyser och nästa år kommer MSB ut med föreskrifter om hur de ska se ut.

FOTO: KJELL NILSSON

Risk- och sårbarhetsanalyser regleras

Nästa år kommer risk- och sårbarhetsanalyser att regleras genom nya föreskrifter. Enhetligare begrepp ska göra dem jämförbara vilket kommer att underlätta arbetet och höja kvalitén på analyserna.

■ MSB har fått bemyndigande att ge ut föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser. Beslut tas till hösten och 1 januari 2011 ska föreskrifterna träda i kraft. Risk- och sårbarhetsanalyserna ska ge en bild av samhällets risker i stort.

– Syftet är att öka medvetande och kunskaper om risker hos beslutsfattare och förbättra informationen till invånare och anställda, säger Jonas Eriksson, MSB.

Redan i dag görs risk- och sårbarhetsanalyser av kommuner, landsting, länsstyrelser och myndigheter, men kvalitén är ojämn. Det finns heller inga bestämmelser om periodicitet

eller hur aktuell analysen ska vara.

– Det skiljer för mycket mellan bästa och lägsta nivå och de går inte att jämföra med varandra.

Det har gjorts en kartläggning av hur systemet fungerar i dag och i det arbetet har MSB använt sig av referensgrupper och enkäter. Resultatet visar att det finns ett stort behov av stöd i arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser och en majoritet av kommuner och landsting är positiva till föreskrifter.

Många vill ha en förenkling och klara definitioner och begrepp. Man vill kunna göra en analys av hela riskskalan utifrån den lagstiftning som passar den egna organisationen. En kommun kan till exempel välja att stödja sig på Lagen om skydd mot olyckor eller Lagen om extraordinära händelser.

Det man uttryckt oro för är att föreskrifterna ska styra hur analyserna görs.

Jonas Eriksson

redovisas, till vem redovisningen ska ske och periodicitet, säger Jonas Eriksson.

Han tror att de som arbetar med risk- och sårbarhetsanalyser kommer att se en större mening med sitt arbete och att kvalitén på analyserna förbättras.

– Vi vill försöka skapa en röd tråd i systemet så att man kan se sammanhangen från lokal till central nivå. Under arbetet har det framkommit att det i dag är svårt att få en bild av riskerna på högre nivå.

Arbetet går nu vidare i tre referensgrupper för kommuner, respektive landsting och myndigheter. Det kommer även att

genomföras en externremiss under perioden april-juni.

– Vi har verkligen lyssnat på aktörerna och känner att vi har ett gott underlag. Och vi kommer att fortsätta ta in synpunkter, säger Jonas Eriksson.

2012 ska införandet av föreskrifterna utvärderas för att se om det finns behov av förbättringar.

GUNNO IVANSSON

Fakta

■ Alla myndigheter ska årligen analysera om det finns sårbarheter eller hot och risker inom myndighetens ansvarsområde som allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet. Myndigheten ska värdera och sammanställa resultatet av arbetet i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommuner och landsting ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa och hur dessa kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Lupp 6 på gång

En ny version av lednings- och uppföljningsverktyget Lupp är under utveckling. Nästa år släpps Lupp 6.0 med förbättrat användargränssnitt och bättre kommunikation med andra system.

■ Den senaste versionen, Lupp 5.2, kom redan 2004.

– Programmet har varit stabilt och fungerat bra, men nu är det dags för en vidareutveckling, säger Stefan Jönsson, projektledare.

Lupp 6 ska bli lättare att använda och nya användare ska snabbt kunna komma igång.

– Nuvarande Lupp är utvecklat för full stab men vi har sett att det används oftast i mindre skala och vi kommer därför att lyfta fram de delar som används mest.

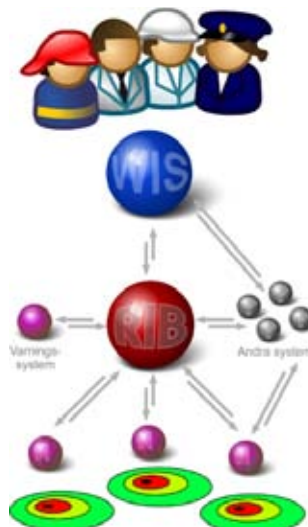
Öppenheten mot andra system ökas. Ett starkt önskemål från användare är att informationen bara ska behöva matas in en gång, sedan ska den vara tillgänglig i flera system.

– Information ska kunna importeras och exporteras för att skapa ett flöde genom alla program som används, säger Jenny Nilsson, biträdande projektledare.

Tanken är också att Lupp ska kunna kommunicera med Wis, webbaserat informationssystem.

– För att inte överbelasta Wis-systemet med information, ska endast valda delar av informationen i Lupp kunna bli tillgänglig, säger Stefan Jönsson.

GUNNO IVANSSON

Det tog tid att få ut föraren ur skotaren, en ny lärdom för räddningstjänsten i Kisa.

FOTO: PELLER PHOTO

Skotaren skyddar föraren – kan försena livräddning

Hyttan till skotaren har rejäla skydd, för förarens säkerhet. Vid akut räddning kan det bli ett problem.

– Vi hade inte en susning om att det var så svårt att ta sig in i hyttan, säger Pär Kronström, räddningsledare i Kisa.

■ Räddningstjänsten i Kisa fick larm om trafikolycka vid sidan av väg och trodde först det rörde sig om en kollision. Det visade sig vara en skotare lastad med 16 ton timmer som vält i en sluttning. Föraren satt fast i hyttan.

Och det visade sig inte vara det enklaste att få ut honom.

– Från det att vi kom tog det säkert 40 minuter innan föra-

ren var ute, säger Kronström.

Denne hade inga skador som krävde snabbt omhändertagande. Därför kunde räddningspersonalen arbeta mer metodiskt än brådsande.

Skotaren låg på sidan och via ena sidofönstret tog sig räddningspersonal in i hyttan, föraren försågs med stödkrage. Men den vägen gick inte att få ut honom. För att inte riskera att förvärra skador ville ambulanspersonalen ha ut föraren genom framrutan.

Men att skära upp fönster på en skotare är inte som att göra det på en personbil. Rutorna ska tåla smällar från timmerstockar och är närmast okrossbara.

Och vid olyckor med skogsmaskiner är det inte säkert att utrustning från brandbilen, exempelvis klippverktyg, når fram.

Efter ett tags funderande ringde Pär Kronström en verkstad för skogsmaskiner för att få tips. Ramen runt rutan måste skruvas bort var beskedet.

– Vi fick ta alla tillgängliga nycklar vi hade. För att klara den här typen av olyckor snabbare behövs en fulladdad skruvdragare i bilen. Det har inte vi, det är fullt i skåpen ändå. Det var en mängd skruvar som skulle bort och rutan som var limmad fick vi sedan lyfta med kofot.

Räddningstjänsten i Kisa

lärde sig något nytt och eftersom föraren inte var akut skadad bar inte den erfarenheten med sig några negativa konsekvenser.

Hur hade ni gått till väga om det varit brådsande att få lös föraren?

– Kanske hade vi försökt klippa taket på skotaren. Men det hade krävt att vi kunnat få ut ett bärbart aggregat i skogen för att få ström till klippverktyget, fordonet låg ju 75 meter från vägen. Vi har eldriven hydraulpump, den hade gått att lyfta bort men är väldigt tung. Ett bärbart bränsleddrivt aggregat hade varit perfekt, men något sådant har vi inte.

PER LARSSON

MSB och Sida forskar om smittsamma sjukdomar

■ MSB och Sida gör gemensam sak i kampen mot smittsamma sjukdomar. 30 miljoner kronor satsas under tre år för att forskare i Sverige och utvecklingsländer för att öka kunskap och beredskap mot sjukdomar som tuberkulos, malaria och hiv.

– Vi ser även att klimatför-

ändringarna kommer att få förödande konsekvenser för smittspridningen inom vissa områden och länder, säger Tomas Kjellqvist, chef för Sidas forskningssekretariat.

Forskningen kommer även att fokusera på ökad beredskap för att upptäcka, övervaka och

förebygga pandemier innan de sätter igång.

– I spåren av kris- och katastrofsituationer ökar ofta risken för smittsamma sjukdomar. Detta får effekter inte bara på den drabbade befolkningen utan även på arbetet under räddningsinsats, vid

återuppbyggnad och återgång till en normal tillvaro, säger Anneli Bergholm Söder, chef för avdelningen för samordning och insats på MSB.

Sista dag att söka forskningsbidrag i projektet är 6 april.

16 miljoner satsas på forskning i jämställdhet

MSB satsar 16 miljoner kronor på jämställdhetsforskning.

Syftet är att förändra räddningstjänsten från en traditionellt manlig verksamhet till en organisation som speglar samhället.

■ I dag är endast 1,5 procent av de heltidsanställda brandmännen kvinnor. För deltidsbrandmän är motsvarande siffra 3,5 procent.

MSB vill se en förändring, bland annat med hjälp av forskningen.

Åtta miljoner kronor vardera går till forskning vid Karlstads universitet respektive Luleå tekniska universitet.

– I takt med att samhället förändras ställs hela tiden nya krav på räddningstjänsterna. Ska de fortsätta att ge bra service åt medborgarna krävs att de möter förändringarna och anpassar yrkesrollen därefter, säger Lena Brunzell, jämställdhets- och mångfaldsutvecklare på MSB.

För att stödja kommunerna i arbetet med att öka antalet kvinnor och på sikt uppnå en jämställd räddningstjänst har MSB tagit fram ett femårigt handlingsprogram.

– Forskning är en viktig del i denna process för att ge kunskap, hjälp och stöd i det fortsatta arbetet.

Vid Karlstads universitet kommer projektet "Den genuskodade räddningstjänsten – Jämställdhetens förutsättningar" pågå under fyra år.

Forskningen ska visa hur könsroller skapas inom räddningstjänsten och vilka konsekvenser det får.

Vid Luleå tekniska universitet kommer projektet "Genus och räddningstjänst: teknik, organisation och jämställdhetsintegration" genomföras.

Bland annat kommer forskarna undersöka hur och om utbildningen Skydd mot olyckor (SMO) påverkat jämställdhetsarbetet inom räddningstjänsten.

Bra betyg för externa kurser

Utbildning för deltid-brandmän, kursen räddningsinsats, genomfördes förra året för första gången utanför MSBs skolor.

Totalt genomfördes tio kurser med 300 elever externt och resultatet blev mycket gott. Både elever och MSB är nöjda med hur utbildningarna genomförts.

Notabelt att Räddningsverkets nedlagda skolor i Skövde och Rosersberg hyste fem

av kurserna. Autokaross genomförde fyra kurser på Hasslum i Skövde, Niscayah hade en kurs i Rosersberg och även en i Skövde. Därutöver genomförde Brandskyddsföreningen två kurser i Karlstad och en i Jönköping samt Borlänge.

– De studerande ger högt betyg på viktiga områden som genomförandet, lärare, kompetens och utbildningsanordningar. I en jämförelse ligger de externa kurserna enligt de studerandes bedömning ge-

nomsnittligt i nivå med de kurser som genomförs av MSB, säger Lennart Larsson, MSB.

Under våren 2010 genomförs sex kurser i räddningsinsats externt. Brandskyddsföreningen har kurser i Jönköping, Karlstad och Borlänge, Autokaross två kurser i Skövde och Niscayah en kurs i Rosersberg.

MSB genomför dessutom fyra kurser i räddningsinsats, två i Revinge och två i Sandö.

Nya utgåvor av 90 sekunder

Sedan januari finns senaste utgåvan av 90 Sekunder, MSBs videoserie, ute och i mitten av mars kommer nästa.

Januariutgåvan (nr4/09) innehåller inslag om: svenska sök- och räddningsstyrkorna under miljömötet i Köpenhamn; Stockholms brandförsvaret som efter branden i Rinkeby, då sju personer omkom, arbetar mer multikulturellt; Krister Giselsson och Mats Rosander kontroversiella i 70-talets Brandsverige; ambulanshelikoptern i Lycksele, utrustad med narkosläkare

och ambulanssjukvårdare.

Numer 1 2010 kommer bland annat att bjuda på:

- Våldsam brand i fritidsbåtar i Åmål.
- Nytt koncept i Finland med privat räddningstjänst.
- Insatserna på Haiti. 90 Sekunder var på plats.

Mittuniversitetet och Sandö i samarbete

I februari inledde MSB och Mittuniversitetet ett nytt samarbete. Universitetets nystartade risk- och krishanteringsprogram i Östersund anlitar MSB för att ge sina studenter praktiska insikter.

– Det är en akademisk utbildning, men ska man arbeta med risk- och krishantering i samhället måste man ha prövat på den mer handfasta sidan också, säger Jörgen Sparf programansvarig.

Vid den första omgången på Sandö fick studenterna bland annat släcka eld i kläder och göra räddningsinsats vid trafikolycka.

– Vi har tagit fram ett varierat program där studenterna ska få verklighetsnära erfarenhet av såväl ledningsfrågor som mer handfasta insatser, säger Nils-Olov Nilsson, lärare på Sandö.

MSB har nu en ändamålsenlig anläggning för sotarutbildningen. Mästargården är något av hjärtat i verksamheten. Sotningslära- ren Johan Schön (th) visar lokalerna för Gunnar Sandmark, Revinge, och generaldirektör Helena Lindberg.

FOTO: ERIK LÖFGREN

Nya sotningslokaler

■ Sotningslokalerna i Rosersberg har kompletterats med nya lektionssalar och kontor.

– Jag är glad att vi nu kan ta dessa nya, fina lokaler i anspråk och sikta framåt för våra utbildningar, sade MSBs generaldirektör Helena Lindberg när hon invigde inför ett hundratal gäster och anställda.

Samtidigt som nya utbildningslokaler och personalutrymmen färdigstälts har arbete lagts ner på att utveckla övningsanläggningen i Mästargården. Mästargården, som togs i bruk 2004, har för de stu-

derande bland annat kompletterats med ett modernt och ändamålsenligt bibliotek högst upp under takåsarna i huset.

Verksamheten i Rosersberg, som organisatoriskt sorterar under MSB Sandö, erbjuder varje år två grundutbildningar om 20 veckor för skorstensfejare med 28 studerande per omgång och en vidareutbildning till skorstensfejartekniker med 28 platser. Dessutom används utbildningslokalerna av samarbetspartners.

ERIK LÖFGREN

Räddningsinsatser 1999-2009

Olycka/tillbud	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 prel
Brand i byggnad	10 826	10 981	10 735	11 050	9 684	10 324	10 502	11 110	10 887	11 000
Brand ej i byggnad	14 546	14 724	16 263	18 038	14 936	15 726	16 605	16 092	17 806	16 300
Trafikolycka	9 608	10 732	11 950	12 220	12 370	12 724	12 781	13 913	14 401	15 800
Utsläpp av farligt ämne	1 970	1 910	1 709	1 569	1 572	1 920	2 151	2 360	2 478	2 400
Drunkning/ - tillbud	526	544	568	554	449	399	366	385	369	400
Nödställd person						858	973	1 188	1 144	1 300
Vattenskada ¹	1 851	1 782	2 067	1 700	1 382	*	*	*	*	*
Översvämn vattendrag ¹						209	578	390	182	200
Annan vattenskada ¹						1 497	2 093	1 884	1 024	1 250
Stormskada	728	685	977	1 104	449	3 050	311	1 710	858	300
Ras/skred ²	94	97	76	79	58	*	*	*	*	*
Bergras/jordskred						10	11	17	17	10
Annat ras						33	55	42	61	40
Nödställt djur ³	834	931	927	808	662	597	610	657	586	650
Övrigt	2 299	2 461	2 659	2 490	2 292	3 755	3 519	3 617	3 282	3 200
Larm utan tillbud										
Automatlarm ej brand	31 913	33 736	34 101	33 077	31 358	30 279	32 106	32 552	31 705	31 250
Förm brand/undersökn	7 778	8 583	8 888	8 633	7 755	6 030	5 705	5 662	5 871	6 400
Falsklarm brand, uppsåt	445	427	358	365	319	557	546	668	693	750
Förmodad räddning	1 202	1 218	1 174	1 246	1 065	840	779	783	858	1 000
Falsklarm räddn, uppsåt	76	87	70	79	82	104	122	118	149	150
Totalt	84 696	88 898	92 522	93 012	84 433	88 912	91 819	95 155	92 371	92 400
"Annat Uppdrag" (urval)										
Akut sjukvårdslarm	3 897	4 197	4 424	4 630	4 722	*	*	*	*	*
I väntan på ambulans	*	*	*	*	*	5 033	7 082	8 355	9 436	9 600
Hjälp till ambulans	*	*	*	*	*	1 231	1 330	1 316	1 483	1 600
Hjälp till polis	*	*	*	*	*	300	329	334	368	300

MSBs statistik över kommunala räddningsinsatser de senaste tio åren. Siffrorna för 2009 är preliminära, uppgifter saknas från fyra räddningstjänster. **Notabelt:** Insatser vid trafikolyckor ökar ständigt. IVPA-larmen (i väntan på ambulans) fortsätter att öka.

1) Vattenskada delades 2005 upp i Översvämn- ning av vattendrag och Annan vatten- skada.
2) Ras/skred de- lades 2005 upp i Bergras/jordskred och Annat ras.
3) Bytte 2005 namn från Djur- räddning till Nöd- ställt djur.
* Fanns inte aktu- ellt år.

Vissa brandorsaker återkommer gång på gång. Bäddvärmare av den gamla, brandfarliga typen, golvmoppar som självantänder, eller glömd kastrull med matolja på spisen. Ämnen vi behandlat flera gånger. Men de tål att upprepas. Olycksutredarprogrammet får ständigt in rapporter om nya händelser.

Så här såg det ut när räddningstjänsten kom till bostaden. Ungdomarna hade försökt släcka den brinnande oljan med vatten.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Släckte brinnande olja med vatten

VAD?
Lägenhetsbrand

VARFÖR?
Matolja antändes

■ Den uppvärmda matoljan tog eld. Ungdomarna försökte släcka branden med vatten. Det var inte så lyckat.

Brand uppstod i en av lägenheterna i ett flerfamiljshus (radhus) med fyra lägenheter i två plan när några ungdomar i köket värmden matolja i en gryta.

När den överhettade vätskan tog eld försökte de släcka

genom att hälla på vatten. Det gav en häftig överkokning och lågorna slog upp i spisfläkten.

Lyckligtvis kom ingen människa till skada.

Lägenheten utrymdes, ytterdörren stängdes och de boende inväntade räddningstjänsten.

Vid räddningstjänstens ankomst anlände trängde rökgas ut genom ventiler på taket samt genom takfoten och bräderna på gaveln.

När dörren öppnades vällde det ut tjock, svart rök. Rök-

dykare trängde in och släckte branden. Spisplattan var då fortfarande påslagen på högsta effekt.

Grytan som användes var tunnbottnad och belagd med teflon. Branden hade spridit sig till spisfläkten som lossnat och rasat ner.

Fläkten var en del av ett återvinningsaggregat som via ett kanalsystem gav tillskottsvärme till hela lägenheten. Lyckligtvis hann detta inte bidra till att branden spred sig.

Artikeln bygger på en rapport av Sven-Erik Andersson, Bergslagens räddningstjänst.

3
ERFARENHETER
brinnande matolja

1 Vid fritering bör man alltid använda en tjockbottnad gryta eller en fritös.

2 Lämna aldrig spisen medan du hettar upp oljan.

3 Använd aldrig vatten för att släcka brand i heta vätskor.

Golvmoppar självantände

VAD?
Rökutveckling på gatukök

VARFÖR?
Rengöringolja självantände

■ När det brinner i pizzerior och gatukök beror det ofta på att branden är anlagd eller på överhettad frityrolja.

Men så var det inte denna gång. Egentligen blev det inte någon brand. När räddningstjänsten kallades till hamburgerrestaurationen var orsaken att det luktade rök i lokalen.

Efter visst letande lokaliserades röken till en säck med nytvättade moppar på golvet i restaurangens tvättstuga. Ett tiotal golvmoppar var varma och mer eller mindre förkolnade.

Den här typen av brand är känd sedan tidigare. Redan 1999 skrev vi att golvmoppar under vissa förhållanden kan självantända.

Det är så kallad moppolja med liknande egenskaper som linolja.

Om temperaturen och blandningsförhållandet mellan oljan och luftens syre är rätt kan det börja en oxidationsprocess. Det bildas värme och kan till och med bli brand med lågor.

Oftast sker detta med nytvättade moppar som torkats i en torktumlare. Eftervärmen sätter igång oxidationen som sedan genererar mer och mer värme.

Artikeln bygger på en rapport av Per Ringqvist, Gästrike räddningstjänst.

4

ERFARENHETER
självtändning

1 Moppolja är ur brandskyddssynpunkt att jämföra med linolja. En oljig trasa som självtorkar kan utveckla värme som leder till brand. Det måste alla som hanterar produkterna vara medvetna om och kunna vidta åtgärder mot.

2 Produkter som kan självantända bör alltid förvaras i plåtkärl med täta och självstängande lock.

3 Nytvättade trasor som innehåller moppolja kan också våldas brand. De måste få möjlighet att svalna under fri luftväxling. Häng upp dem fritt eller bred ut dem på ett obrännbart golv. Om de hamnar i en stor hög när de är uppvärmda kan den värmeutvecklande processen fortsätta till självantändning.

4 Ett torktumlingsprogram bör inte avbrytas innan det är avslutat. Under själva torkningen blir tvättgodset mycket varmt. I slutet av programmet stängs värmen av men fläkten och trumman fortsätter att rotera tills temperaturen har sjunkit. Om man avbryter programmet manuellt är risken för brand extra stor.

Nya bränder med bäddvärmare

VAD?
Brand i fritidshus

VARFÖR?
Bäddvärmare antände

■ Redan 2001 uppmärksammade brandutredarprogrammet att bränder i så kallade bäddvärmare är alltför vanliga.

Vi kontaktade då den främste importören av sådana produkter och förmådde denne att kräva att hans italienske tillverkare skulle ändra konstruktionen och göra bäddvärmarna säkrare ur brandskyddssynpunkt.

Detta skedde och vi trodde att problemet var löst.

Tyvärr blev det inte så. Dels fanns det fortfarande massor av värmare av den gamla typen ute i hushållen. Dels blev de nya säkrare bäddvärmare betydligt dyrare. Detta lämnade en öppning på marknaden för nya importörer. Flera nya, men brandfarliga bäddvärmare dök upp i affärerna. Sängbränderna fortsatte.

Ett exempel: En kvinna befann sig ensam i ett ensligt bäläget fritidshus. Hon kände röklukt och upptäckte snart att det brann i en madrass i ett av sovrummen.

Hon stängde genast sovrumsdörren, ringde 112 och gick ut för att invänta räddningstjänsten.

Det blev en långväntan. Körsträckan var 23 kilometer och enligt utryckningsrapporten tog det 21 minuter innan den första styrkan var framme. Men då var brandmännen väl förberedda.

En rökdykargrupp trängde genast in i huset, gläntade på sovrumsdörren och tömde en pulversläckare över den brinnande sängen.

Under tiden drog kamraterna fram en vattenslang för eftersäckning. Ett fönster krossades för att möjliggöra övertrycksventilation med fläktar.

Läget var snabbt under kon-

Bäddvärmaren var gammal, troligen tillverkad före 1998.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

troll och brandskadorna blev begränsade till sovrummet där den började. Men vad var orsaken?

Vid samtal med familjen framkom att de brukade använda en bäddvärmare för att snabbt få bort fukt och kyla ur sängkläderna i samband med att de gick och lade sig. Ofta förvarades värmaren i sängen hela dygnet. Kunde de ha glömt att slå av den?

Mycket riktigt, i den svårt brunna sängen påträffades de brända resterna av en bäddvärmare vars sladd var ansluten till ett vägguttag. Den var av fabrikat Hugin och var troligen mer än tio år gammal.

Stoppningen i den var svårt uttorkad och flera av motståndstrådarna hade lossnat och klumpat ihop sig i ett "nystan" som gav koncentrerad uppvärmning. Brandorsaken var uppenbar.

Artikeln bygger på en rapport av Peter Ehrensträhle, räddningstjänsten Eskilstuna.

6

ERFARENHETER bäddvärmare

1 Det var bra gjort av kvinnan att stänga sovrumsdörren och avhålla sig från att öppna den igen för att titta om branden har slocknat.

2 Bränder och brandtillbud i bäddvärmare och liknande produkter är tyvärr ganska vanliga. Orsaken är ofta felanvändning som gör att det uppstår ett elektriskt fel som ger farlig upphettning på en punkt eller mindre yta av värmaren.

3 Mjuka värmeanordningar av detta slag får inte vikas eller punktbelastas genom att man till exempel trampar på dem. Man ska därför aldrig ha dem påslagna i sängen medan man sover.

4 De får heller inte utsättas för fukt eller väta. Skumgummistoppningen i dem vittrar sönder om den utsätts för urin.

5 Plast och gummi i isoleringen åldras med tiden. Metallerna i värmeslingorna kan utmatas efter lång användning. Enligt en tillverkare bör värmedynor och bäddvärmare därför kasseras efter högst 10-15 år.

6 Personalen på vårdanläggningar, servicehus och inom hemtjänsten bör uppmanas att vara observanta på bruket av dynor och bäddvärmare bland sina vårdtagare.

Stängde dörrarna – stoppade storbrand

VAD?
Lägenhetsbrand

VARFÖR?
Matolja antändes

■ Ett gift par skulle fritera pilgrimsmusslor i olja. Plötsligt, medan de övervakade verksamheten, antändes oljan i kastrullen.

Lågorna slog upp med sådan fart att det inte gick att komma tillräckligt nära för att lägga på ett lock.

De började leta efter något att skydda sig med, en handske, handduk eller liknande. Under tiden antände lågorna fett i fläkten ovanför spisen och branden blev dem övermäktig.

Medan kvinnan ringde 112 för hjälp stängde mannen ett par dubbeldörrar som stod öppna mot en balkong utanför köket.

Innan de tillsammans lämnade lägenheten hade de också sinnesnärvaro att stänga dörren mellan köket och resten av lägenheten. Först i det läget började en brandvarnare som var placerad i taket i hallen att tjuta.

När räddningstjänsten anlände mötte lägenhetsinnehavarna och visade vägen. Lägenheten var i det närmaste helt rökfri och brandmännen kunde gå direkt till köket och påbörja släckningen.

Köket var däremot fyllt av svart och het rök, men av brist på syre hade branden dämpats och kunde lätt släckas med några liter vatten.

När läget var under kontroll kunde brandpersonalen i lugn och ro bryta upp inner-taket och släcka en del glöder som uppstått i bjälklaget och i en ventilationskanal.

Den drabbade byggnaden uppfördes 1924 i fem våningsplan. Trapphuset är öppet och kan ventileras via fönster mot det fria. Bjälklagen mellan våningarna består av träbalkar och plankor. Lägenhetsdörrarna är av trä och bedöms ha högst 30 minuters brandmotstånd.

Brandplatsen undersöktes av jourhavande brandinspektör i omedelbar anslutning till insatsen.

Vid undersökningen konstaterades att branden sannolikt skulle fått mycket stora materiella konsekvenser om

balkongdörrarna i köket stått fortsatt öppna.

Branden hade då blivit helt bränslekontrollerad och fått ett våldsamt förlopp.

Brandspridning hade snabbt kunnat ske utvändigt till ovanliggande lägenhet som hade likadana balkongdörrar från köket.

En annan spridningsväg som låg nära till hands var via bjälklaget som var av trä och där glöder hittades i samband med eftersläckningen.

Vid intervju med den manlige lägenhetsinnehavaren framkom att beslutet att stänga balkong- och köksdörrar var helt medvetet:

– Det enda vettiga jag tänkte på var att stänga in branden. För övrigt var allt ett kaos.

Artikeln bygger på en rapport av Leif Grönlund och Per Norén, Storstockholms brandförsvar.

3

ERFARENHETER lägenhetsbrand

1 Matolja som blivit upphettad till sin termiska tändpunkt brinner häftigare än en lika stor bensinbrand. Dessutom gör den höga temperaturen att man absolut inte får använda vatten som släckmedel. Vattnet kokar explosionsartat och kastar omkring den brinnande oljan.

2 Parets gemensamma ingripande avväjde utan tvekan en betydligt allvarligare brand. Det behövs dock en viss förmåga att tänka klart när olyckan väl händer. I detta fall hade de drabbade personerna den förmågan.

3 Budskapet "stäng in branden" har tydligen nått ut till många människor.

Ulf Erlandsson, brandingenjör, medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av rapporter ur MSBs brand- och olycksutredarprogram. Erlandsson tar gärna emot synpunkter och tips.

KONTAKT

Ulf Erlandsson
tel 070-542 92 51
epost: ulf.erlandsson@msb.se

**Fler erfarenheter på
www.tjugofyra7.se**

■ På vår hemsida finns fler artiklar om erfarenheter som inte varit publicerade i tidningen.

Förbättrad ambulansförarutbildning

UTRYCKNINGSKÖRNING

■ En olycka i Umeå i mitten av oktober i år, där en ambulans var inblandad och en ambulanspersonal blev allvarligt skadad, har blåst liv i diskussionen om ambulanspersonalens utbildning i utryckningskörning. Genom massmedia kan allmänheten få uppfattningen att ansvariga står passiva, men mycket händer på området.

Sedan mer än ett år tillbaks bedrivs ett projekt vid Akut- och Katastrofmedicinskt Centrum (AKMC), vid Västerbottens läns landsting inom ramen för EU-projektet Nordic Safety and Security (NSS). Syftet med projektet är att finna nya verktyg och ny metodik som komplement vid utbildning av utryckningsförare. En utvärdering av utbildningens inverkan på omdöme och risktagande är speciellt intressant.

NSS är ett regionalt utvecklingsprojekt med syfte att skapa förutsättningar för ett kompetenscentrum för säkerhet och sårbarhet i övre Norrland. I projektet "Utveckling och utvärdering av utryckningsförarnas utbildning" ska AKMC på vetenskapliga grunder utveckla nya utvärderingsmetoder delvis baserat på ny teknik. Den nya tekniken använd-

der fordonsdata som exempelvis, hastighet, position och bromsaktivering men även en inmonterad kamera och G-kraftsmätare. Data från körningen rapporteras bland annat online till GSM-nätet. Information från utryckningarna loggas och arkiveras och ska sedan användas för utvärdering tillsammans med aktuell förare. Huvudsyftet med utvärderingen är att träna upp den reflekterande förmågan genom att steg för steg gå igenom den aktuella körningen och därigenom få förarna att inse vilka risker de har utsatt sig själva och andra trafikanter för.

Olyckor med ambulanser får ofta stort genomslag i media. Lyckligtvis är detta sällanhändelser för de flesta ambulansorganisationer i Sverige. Enligt statistik från Transportstyrelsen har fyra personer omkommit i Sverige under åren 2003-2008 i olyckor med ambulans inblandad. Det är därför viktigt att alla inom svensk ambulanssjukvård arbetar proaktivt och i enlighet med Nollvisionen gör allt för att förhindra att människor dödas eller skadas allvarligt.

Trots att frågan om en nationell förarutbildning har utretts och debatterats under en tio-årsperiod utmynnade inte

arbetet hos dåvarande Vägverket i någon nationell utbildning eller krav på licens.

Sammanfattningsvis håller vi med om att den utbildning som hittills erbjudits till utryckningsförare varit otillräcklig. AKMC kommer genom NSS-projektet att utveckla ny metodik som komplement vid utbildning av utryckningsförare som sedan kan användas i en framtida nationell utryckningsförarutbildning. Det nationella målet bör vara att ingen ambulansförare får köra utryckningskörning utan kvalitetssäkrad specialistutbildning. Fokus i utbildningen måste inriktas på förarnas förmåga att värdera och reflektera över riskerna under utryckning. Det gör den nya metodiken som tas fram genom NSS-projektet och som vi hoppas kunna implementera delar av inom snar framtid.

PONTUS ALBERTSSON

med. dr.
Projektledare
Akut- och katastrofmedicinskt centrum

KALLE ÄNGQUIST

Bitr aktivitetsledare NSS delprojekt 5,
överläkare Akutsjukvården Västerbotten

ANNIKA HULL LAINE

Verksamhetschef Akutsjukvården Västerbottens läns landsting

MARIE RODLING WAHLSTRÖM

Medicinsk chef, ambulansöverläkare
Akutsjukvården
Västerbottens läns landsting

DZENAN SAHOVIC

fil. dr. Projektledare NSS, Föreståndare
European CBRNE Center Umeå

Kompetens har inte alltid varit avgörande

KONKURRENSLAGEN

■ Jag kan bara konstatera att Johan Westman SSTC AB, i sin artikel om konkurrens från den offentliga sektorn missat en viktig vinkel när han skriver dels att, "stat/kommun" i en massiv uppräkningsunderfinansierar sina offerter med hjälp av skattemedel så att privata företagare inte kan konkurrera då de inte uppbär samma "skattefinansierade stöd" och dels i några stycken längre ner menar att kommunerna vid de senaste sju upphandlingarna från landstinget förlorat samtliga till förmån för privata utbildningsalternativ.

För mig innebär det tydligt och klart att de kommunala offerterna inte på något vis är underfinansierade. Snarare är det så att om en kommun ska kunna finansiera sina utbildningsinsatser så ska kostnadstäckningsgraden vara 100 procent. Den skattefinansierade delen är till för den skadeavhjälpande verksamheten, dvs hjälpen till den drabbade när denne själv inte kan klara ut sin belägenhet och så ska det väl vara, för ingen vill väl betala tex i förskott när huset brinner eller när man sitter fast i ett krossat bilvrak osv.

Sedan är det väl så att när det gäller brandskyddsutbildningar har det visat sig att kompetens och kvalitet inte alltid varit det mest avgörande i de ovan nämnda sju upphandlingar eftersom flera landsting efterfrågar kompletterande utbildningar från räddningstjänsterna.

I en annan frågeställning kan man ju undra varför den privata marknaden ska ha någon form av monopol på till exempel brandskyddsutbildningar och undanröja möjligheten för privatindustrin att välja den kompetens och kvalitet de vill ha. Jag tror nämligen att det för privatindustrin inte är priset utan kvalitet och kompetens som är avgörande för vem som ska utbilda dess personal och om de privata utbildningsaktörerna vågar konkurrera med

hjälp av kompetens och kvalitet så kan man väl säga att den offentliga och privata sektorn konkurrerar på samma villkor. Eller är det så att man via en lagstiftning vill undanröja en aktör som är för stark på kompetens- och kvalitetsområdet för att öka sin egen marknad och fortsätta att ta hutlöst betalt.

I lagen om skydd mot olyckor anges det att kommunen ska informera den enskilde för att han ska kunna uppfylla sina förpliktelser enligt samma lagstiftning och i slutändan kan det bli så att vi som jobbar inom den offentliga sektorn och berörs av Lagen om skydd mot olyckor kan komma att få lov att utföra det utan möjlighet att debitera över huvud taget och då, först då kan jag inse att de privata utbildningsföretagen trott kommer att få lägga ned, dvs falla på eget grepp.

I slutfasen av artikeln påstår Johan att det inte finns substans i att det är personal inom den offentliga sektorn som har den erforderliga kompetensen. Ändå är det så att näringsidkare som håller på med bland annat brandskyddsutbildningar i relativt stor omfattning förhör sig om möjligheten att teckna avtal om att få disponera brandpersonal för sina brandskyddsutbildningar. Detta talar sitt tydliga språk och – är det i så fall OK med anledning av det som Johan skrev i sitt inledande andra stycke eller kommer även det att falla i en juridisk prövning??

Och till sist vill jag understryka att även vi inom offentlig verksamhet är intresserade av att få till en prövning, men där alla ingredienser prövas, inte bara de som är till nackdel för den offentliga sektorn och dess kunder.

LASSE RYDSTEDT
Räddningschef Mora Kommun

Välkommen att tycka till!

■ Alla är lika välkomna att delta i debatten. Adresser hittar du på sidan 2.

Bäst lämpad gör jobbet

TÅGRENGÖRING

■ Efter tjugo år i Sverige förvånar jag mig fortfarande över den svenska benägenheten att byråkratisera (ett ännu fulare ord) problematisera i stort sett hela tillvaron.

I Holland bodde jag i en liten by som låg inklämd mellan en bred kanal och en motorväg, med järnvägen mittemellan. Samtliga var mycket hårt trafikerade. Fartyg kolliderade; folk ramlade, hoppade eller kastades i vattnet; bilar körde över kanten. En 700 meter lång stump av motorvägen var på den tiden Hollands näst mest olycksdrabbade väg. Olyckor skedde vid järnvägsövergångarna, och däremellan låg stu-

dentbostäder vars invånare var mer benägna än andra att begå självmord. De som inte bodde högt nog för att hoppa, valde oftast järnvägen som närmsta alternativ.

Byns helt frivilliga brandförsvaret på knappt 30 man ryckte givetvis ut på alla dessa larm. Människor drogs upp ur vattnet eller klipptes ur bilvrak; lik och likdelar plockades upp från banvallen och hjärnsubstans spolades från lok och vagnar. Aldrig var det någon som kom på tanken att räddningstjänsten skulle upphöra bara därför att någon hade avlidit. Inte en enda räkning skickades, inte ett enda avtal slöts. Trots det, eller snarare just därför, fungerade det hela.

Efter avslutad insats kallades inte Posom-gruppen in, utan brandmännen tog sig en öl vid baren på brandstationen. Jo, brandstationen hade en bar som serverade alkoholhaltiga drycker! Jag hoppas innerligen att så fortfarande är fallet, men tvivlar.

När en banvall eller ett tåg skall rengöras efter en dödsolycka, är det självklart att uppdraget går till dem som kan utföra det snabbt, professionellt och med empati för de inblandade. I det allra flesta fall torde det vara brandförsvaret som är mest lämpat för uppgiften.

Svårare än så borde det inte vara.

JOHAN REBEL
Drottningsskär

Det finns brister i ledningsförmågan hos befäl i utryckningstjänst. För att säkerställa en effektiv ledning måste man återgå till gamla beprövade metoder. Inte sällan visar det sig att enkla stabsmallar och whiteboardtavlor är vida överlägsna krånglande elektronik som handdatorer, skriver insändarförfattarna.

Ledning – tillbaka till grunderna

LEDNING AV INSATSER

På senare år har begreppet ledning, med syfte på ledning av räddningsinsats, nagelfarits och omprövats i räddningstjänst-Sverige. Nya synsätt har prövats och nya begrepp lanserats.

En ny terminologi har delvis införts och på vissa håll provas lite mer radikala grepp som att flytta bak räddningsledarskapet till den inre ledningen, mångt och mycket i likhet med polis, kustbevakning, flyg och sjöräddning.

Hos andra kan man skönja ett något mer improviserat, eller behovsanpassat, förhållningssätt. Resurser tilldelas efter vad man för tillfället kan uppbringa och inte utifrån en förväntad behovsbild. Det kan ha sina orsaker i hårdbantad kommunal penningpåse, men också i att man många gånger underskattar behovet av en stark både inre och yttre ledning.

Ett antal storbränder har de senaste åren rasat i Sverige och mångmiljonbelopp gått upp i rök. Vid några tillfällen har till

synes enkla och okomplicerade bränder fått allvarliga konsekvenser när brandförlopp eskalerat.

Är det bara inbillning eller är det så att det inte bara är de större och mer komplexa bränderna vi har problem att hantera, utan också de enkla och okomplicerade? Och vad beror det i så fall på?

Man kan inte bara skylla på resursbrist, även om många kommuner lider under sparbeting. Både utbildningar och materiel har på många sätt blivit bättre och modernare, byggnadsmaterial och byggmetoder har ökat brandskyddet i byggnader generellt. Varför tycks då utvecklingen gå åt fel håll?

Vi anser att det finns brister i både utbildning och kompetensutveckling hos befäl i utryckningstjänst när det gäller ledning. Våra kunskaper som utryckande befäl behöver både dammas av och förnyas.

I ärlighetens namn, hur ofta övar vi kvalificerad ledning av räddningsinsatser? Inte ofta vågar vi påstå. Och vidareutbildningar och övningar för vä-

ra högre ledningsnivåer är det nog allra sämst ställt med.

Ibland verkar operativ befälsrekrytering fungera som en "anställningsmagnet" och en slags gratifikation för väl genomfört administrativt arbete. Detta är en farlig väg att gå. Det skall inte vara, och är inte alla befäl givet, att verka i utryckningstjänst.

På samma sätt som att alla inte har administrativa talanger, skall bara de som är bäst lämpade för uppgiften leda en räddningsinsats. Här det viktigt att betona vikten av både vidareutbildning och inte minst en verklig möjlighet att bli duktig i sitt yrke som faktiskt även på ledningsnivå är ett hantverk. Det senare kan aldrig uppnås när man är 10-12 personer i jouden.

För att säkerställa en effektiv ledning anser vi att man måste återgå till gamla beprövade sätt och metoder. Det måste finnas en tydlig ledningsdoktrin som personalen är förtrogen med.

Teknik och beslutsstöd måste anpassas efter männis-

kors behov och tas fram från sprungen erfarenhet. Inte sällan visar det sig att "less is more", att enkla stabsmallar och whiteboardtavlor är vida överlägsna krånglande elektronik som handdatorer.

Vår uppfattning är att man inte ska improvisera med vare sig befattningar, funktioner eller arbetssätt under en räddningsinsats. Trygghet och effektivitet grundläggs i struktur, tydlighet och fasta rutiner.

En förutsättning för att kunna bedriva en effektiv räddningsledning är att det hela tiden finns kommunikation mellan yttre och inre ledning. Grunderna är fortfarande att den inre ledningen fattar normativa och strategiska beslut (systemledning) och den yttre ledningen fattar de operativa besluten på skadeplats.

På en del håll i landet har räddningstjänsten valt att flytta bak räddningsledarskapet till den inre ledningen. Motiven till denna förändring uppfattar vi som många gånger diffusa. Ett argument har varit att ge räddningsledaren en större överblick och möjlighet att för-

dela resurser.

Vi menar att man inte ska bedriva operativ ledning inom kommunal räddningstjänst med mindre än att man befinner sig på skadeplats, motiven till detta är flera:

- Att tolka lagen om skydd mot olyckor (LSO), initiera räddningstjänst och avsluta densamma mot bakgrund av de fyra kriterierna bedöms och beslutas bäst på plats.

- Beslutsunderlagen för att tillgripa tvångsmedel enligt LSO (ingrepp i annans rätt, tjänsteplikt m.m.) blir rimligen rättssäkrare och snabbare om de fattas av räddningsledaren på plats.

- Kvaliteten på besluten blir lidande om räddningsledaren sitter i inre ledning och ensam ska leda ett flertal pågående insatser samtidigt.

- Den inre ledningen ska arbeta i den längre tidsskalan. Risken är annars att framförhållning går förlorad och att man till sist bara kan parera situationer istället för att agera.

ANDERS PALM

GÖRAN SVENSSON
vakthavande brandingenjör
Storstockholms brandförsvär

Räddningstjänsten Varberg söker Brandingenjör

Läs mer på www.varberg.se/rad
eller ring avdelningschef Fredrik Åkesson
0340-69 72 07, 0703-92 66 10

Ansökan via www.varberg.se – lediga tjänster

Varbergs
kommun

Kiruna Kommun Räddningstjänsten söker för sommaren 2010

Semestervikarierande brandmän

till heltidskåren i Kiruna C Ref nr 8/10

Kompetenskrav: Körkort B (CE merit), bra fysik, simkunnig, 2-årig gymnasial utbildning och personliga egenskaper lämpliga för yrket. Statens räddningsverks utbildning i skydd mot olyckor eller annan räddningstjänstutbildning är meriterande. Anställningen inleds med en verksamhetsanpassad utbildning. Vi ser gärna kvinnliga sökanden.

Anställningstid: Beräknad utbildningsstart i maj, tjänstgöring i utryckningsstyrka fr o m juni t o m 31 augusti då vikariaten beräknas upphöra. Vid behov kan anställningstiden förlängas ytterligare någon månad.

Övrigt: Innan anställningen påbörjas kommer lämplighetstest och läkarundersökning med

arbets-EKG att genomföras.

Upplysningar: Insatschefer Lars Broström och Lars Hansson tel 0980-709 00.

Fackliga företrädare: Mary Poromaa, Kommunal Norrbotten, tel 0980-700 00.

Du är välkommen med Din ansökan med styrkt meritförteckning och övriga handlingar Du vill åberopa till:

Kiruna kommun
Dokumenthanteringen
981 85 Kiruna

eller via mail diabas.diabas@kommun.kiruna.se.
Ange ref nr 8/10.

Sista ansökningsdag: 2010-03-07

■ MSB har beslutat att Ale kommun får 4,5 miljoner kronor i ersättning för räddningstjänstkostnader i samband med en skogsbrand i Vättlefjäll våren 2009.

Lärstyrelsen i Jönköpings län

Vi söker

Handläggare krisberedskap

(Arbetsområde: Östergötlands län; tel 036-39 52 52) (Arbetsområde: tel 036-39 52 52)

Besök vår webbplats, www.larstyrelsen.se/jonkopings, där du får mer information eller kontakta avdelningschef Anneli Wirtén (036-39 52 52) eller funktionsansvarig Kurt Lindberg (036-39 50 68).

Välkomna med din ansökan senast den 1 mars 2010.

www.larstyrelsen.se/jonkopings

LJUNGBY
KOMMUN

Vi söker

ställföreträdande räddningschef och administrativ handläggare

till tekniska kontoret

Mer information om tjänsterna hittar du på www.ljungby.se/jobb

www.ljungby.se

Myndigheten för
sambands- och beredskap

MSB:s enhet för utveckling av räddningstjänst och krishantering söker:

- Verksamhetsansvarig – effektiva räddningsinsatser
- Utvecklare av ledningsarbetet vid kriser och olyckor

Läs mer på www.msb.se/jobb

Myndigheten för sambands- och beredskap – MSB – är en myndighet som samordnar allt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilförsvar. Vi arbetar med allt från vardagsolyckor till stora katastrofer.

Bli en av oss!

Vi söker

Chef till enheten Insats & beredskap

Vill du ha ett av landets mest intressanta jobb? Du kommer att arbeta för insats och beredskapshandtering i en av landets mest intensiva storstadsmiljöer. Göteborgsregionens profilerar sig som evenemangshotad men har också tung industri, petrokemiska anläggningar, flygplatser och många andra stora verksamheter.

Du kommer att arbeta i en omgivning med mycket kompetenta och erfarna medarbetare där äppelhet och samarbete är en självklarhet. Mer information finns på vår hemsida www.rugby.se. Skicka ansökan senast 14 mars.

Räddningstjänsten i Göteborg är ett tryggt, säkert och stabilt jobb. Vi är en av de största räddningstjänsterna i Sverige med ca 1000 anställda. Vi ansvarar för räddningstjänst och förbyggande skydd i våra stora verksamheter. Vi söker till ett av våra största ledningskontor och med möjlighet till att spela en viktig roll.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN I GÖTEBORG
Stadschef Mikael Bengtsson Stadschef Mikael Bengtsson

Chef för Räddningstjänsten

Sörmlandskustens räddningstjänst ansvarar för räddnings- och säkerhetsarbete i Nyköping, Oxelösund, Trosa och Gnesta kommuner.

Se www.nykoping.se eller www.vinator.se

VINATOR AB

GÄLLIVARE- Räddningstjänsten söker

Brandmän till sommarvikariat

Läs mer på www.gallivare.se
Sista ansökningsdag 1/3-2010

Vill du vara med och
utveckla en av landets
mest spännande
räddningstjänster?

Läs mer på www.cyd.se/lediga_tjanster

TILLSYNSFÖRRÄTTARE

AUTOMATLARMSANSVARIG

INSTRUKTÖR SJUKVÅRD

Läs mer om tjänsterna på www.cyd.se/lediga_tjanster

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SYD

Räddningstjänsten Syd är ett modernt räddningstjänstförbund med processinriktning. Förbundet består av kommunerna Burlöv, Eslöv, Kävlinge, Lund och Malmö och har runt 500 anställda.

Mångfald tema på Brand 2010

■ Mångfald är huvudtemat på konferensen Brand 2010 i Malmö 25-27 maj. En rad föreläsningar rör ämnet och ett besök på Islamic Center i Malmö väntar också.

Andra ämnen är skade- och olycksläget och den politiska styrningen.

Sista anmälningssdag är 26 april.

Mer information finns på www.brand2010.se

Annonsera i Tjugofyra7

Ska du rekrytera personal inom området samhällsskydd och beredskap? Då är Tjugofyra7 rätt tidning att annonsera i.

Nästa nummer: Nr 6 kommer ut 25 maj.

Annonbeställning: förhandsbokning senast 5 maj, färdigt manus senast 12 maj.

Kontakt: ring eller e-posta redaktionen (se sid 2), i första hand Per Larsson.

FAKTA OM ANNONSERING

Pris: 20 kronor per spaltmillimeter.

Priset multiplicerar du fram enligt följande: antal spalter x höjd i millimeter x 20 kronor.

Spaltbredder: 1 spalt 42,2 mm; 2 spalter 88,4 mm; 3 spalter 134,6 mm; 4 spalter 180,8 mm; 5 spalter 227 mm. Max höjd är 292 mm.

Cold Cut Systems AB är beläget i Kungsbacka. Utvecklingen inom Cold Cut Systems AB går mycket snabbt och skärsläckaren coldcut™ cobra, som är företagets huvudprodukt, har sålts till över 30 länder. Av Sveriges Räddningstjänster har 25% tillgång till skärsläckaren och antalet är i stadig tillväxt. SAAB AB är den största huvudägaren i Cold Cut Systems AB.

FÖRSÄLJNINGSANSVARIG SVERIGE

Cold Cut Systems AB har utvecklat skärsläckaren coldcut™ cobra – ett unikt brandbekämpningsverktyg som genom högt tryck skär igenom alla förekommande byggnadsmaterial på mycket kort tid för att sedan med den genererade vattendimman släcka uppkommen brand, kyla ner/inertera brandgaser och/eller begränsa brandspridning så att en konventionell släckinsats kan underlättas. Verktöget gör räddningsarbetet effektivare och säkrare för brandmän runt om i världen. Vi är ca 15 medarbetare på huvudkontoret i Kungsbacka, som är vår bas för utveckling, tillverkning och försäljning. Vi är en liten informell organisation med korta beslutsvägar. Varje vecka visar insatsrapporter att skärsläckaren sparar materiella värden i mångmiljonklassen genom dess unika förmåga att snabbt och säkert bryta brandförloppet och reducera skadekostnaderna och miljöpåverkan på ett sätt som ingen annan utrustning på marknaden klarar. Utrustningen använder väsentligt mindre vatten än vid traditionell släckning varför den är mer gynnsam för miljön.

Din bakgrund och nya arbetsuppgifter

Vi söker en försäljningsansvarig för den svenska marknaden.

Du är utbildad brandbefäl med kunskap och erfarenhet från taktisk brandsläckning. Du är utåtriktad och pedagogisk med ett vinnande och förtroendegivande sätt. Det är positivt om du har säljerfarenhet men för rätt person är det av mindre betydelse.

Hos oss kommer dina huvudsakliga arbetsuppgifter vara att utveckla den svenska marknaden, men du förväntas även samarbeta med vårt globala nätverk, så goda kunskaper i engelska är meriterande. Du är en viktig kugge i vårt nära samarbete med myndigheter och räddningstjänster. På Cold Cut Systems kommer du att omges av engagerade arbetskamrater och du får möjlighet till ett fritt och utvecklingsbart jobb.

Mer information om vår verksamhet finns på vår hemsida www.coldcutsystems.se

Ansökan, märkt "Försäljningsansvarig Sverige – FÖRNAMN EFTERNAMN" skickar Du senast den 12/3 till Business Development Manager, Torwald Snickars, torwald.snickars@coldcutsystems.com Tel: 0738-00 42 00

coldcut™ systems

www.coldcutsystems.se

Din brandstation kan få 5 miljoner kronor

MSB satsar utvecklingspengar för att skapa en mönsterstation. Det handlar om jämställdhet och mångfald. Den station som utses att ingå i projektet kan få stöd med fem miljoner kronor.

FOTO: JOHAN EKLUND

Är er räddningstjänst redo att bygga en brandstation för alla? Det finns fem miljoner kronor i potten.

■ I arbetet med ökad jämställdhet och mångfald inom räddningstjänsten ger MSB brandstationer chansen att slåss om stora utvecklingspengar.

Det kan bli god utdelning för den räddningstjänst som kommer med bästa idén hur man bygger en mönsterstation

MSB är berett att satsa en miljon kronor om året på denna station under fem år, 2010-2014. Vinnaren ska bli en förebild är det tänkt.

– Den station som väljs ut ska bli en arbetsplats fri från diskriminering och kränkande särbehandling, säger Anders Axelsson, brandingenjör på MSB.

På stationen ska också, åtminstone på sikt, finnas jämn könsfördelning – minst 40-60 – och synlig mångfald.

Senast 23 april vill MSB ha ansökan om att bli "en brandstation för alla". Där ska räddningstjänsten beskriva hur man tänker uppnå den målsättning som MSB satt.

Något vinnar-recept?

– Tänk utanför boxen, skulle jag vilja säga. Vi vill gärna se lite nya idéer.

För att kunna ansöka krävs att stationen ska vara bemannad med heltidsbrandmän. Ett villkor från MSB är också att organisationen är öppen för besök och intervjuer från media och forskare under femårsperioden.

– Förhoppningen är att öppenheten fortsätter även när det ekonomiska stödet upphör. Vi förutsätter att den räddningstjänst som väljs ut tänker fortsätta arbeta med mångfald och jämställdhet även efter avslutat projekt.

MSB är redo att satsa följande slantar för att stödja skapandet av mönsterstationen:

■ 750 000 kronor delas ut som fast summa varje år. Ska användas till kort- och långsiktiga satsningar för att uppnå projektets målsättning.

Förebild
Den station som väljs ut ska bli en arbetsplats fri från diskriminering och kränkande särbehandling

Anders Axelsson, MSB

■ 250 000 kronor kan varje år ges till projekt och särskilda satsningar som räddningstjänsten får ansöka om.

– Pengarna är inte avsedda för ombyggnad av omklädningsrum eller inköp av larmställ. Men investeringar som har stort nyhetsvärde och som är intressanta ur ett nationellt perspektiv kan delfinansieras genom stödet från MSB, säger Anders Axelsson.

MSB kommer att bedöma ansökningarna efter genomförbarhet, innehåll, långsiktighet, med mera.

När presenteras vilken brandstation som ska bli mönsterstation?

– Vi hoppas kunna göra det på Brandkonferensen i Malmö i slutet av maj.

PER LARSSON

Fotnot: Vill du veta mer, läs på www.msb.se/ mångfald alternativt kontakta Anders Axelsson, 010-240 52 26, eller Lena Brunzell, 010-240 53 75.